

Rikoksentorjuntatyö käytännössä

**PAIKALLISEN
RIKOKSENTORJUNNAN
IDEAKIRJA #3**

RIKOKSENTORJUNTANEUVOSTO

Rikoksentorjuntatyö käytännössä

PAIKALLISEN
RIKOKSENTORJUNNAN
IDEAKIRJA #3

RIKOKSENTORJUNTANEUVOSTO

RIKOKSENTORJUNTANEUVOSTO

PL 157 | 00121 Helsinki

PUHELIN (09) 1825 7862 | FAKSI (09) 1825 7518

SÄHKÖPOSTI | rikoksentorjunta@om.fi

www.rikoksentorjunta.fi

ALKUTEOS | Brottsförebyggande åtgärder i praktiken. Lokalt brottsförebyggande
arbete idéskrift #3 från Brottsförebyggande rådet. BRÅ-rapport 2000:1.

ALKUTEOKSEN TEKSTI | Erik Grevholm

ALKUTEOKSEN TOIMITUS | Titti Hasselrot

© Brottsförebyggande rådet, Tukholma.

ISBN 951-53-2267-7 (osa 3)

ISBN 951-53-2264-2 (koko teos)

KÄÄNNÖS | Jouni Sipiläinen

VALOKUVAT | Mervi Hyvärinen

PAINO | Edita, Helsinki

RIKOKSENTORJUNTANEUVOSTO

HELSINKI, 2001.

SISÄLTÖ

Käytännön toimenpiteet	9
Käytännön toimenpiteet. Arviointiperusteista	10
Rakenteesta	11
Pieni sanaluettelo	12
Asunnot	15
Asuntovalvojat	16
Naapuriyhteistyö kerrostaloissa	20
Keskitetty vartiointi	22
Säilytystilojen jaottelu	24
Rikosten uhrin	26
Keskusta-alueet	29
Järjestystä järjestyksenvalvontaan	31
Ravintoloiden yhteistyö	33
Parannukset katuvalaistuksessa	34
Metrovalvojat	36
Koulu	41
Keskitetyt resurssit	42
Tukihenkilötoiminta kouluissa	47
Työmessut	52
Autoihin kohdistuvat rikokset	55
Autot aitaukseen	57
Asemien läheisyydessä sijaitsevien parkkialuiden uudelleensuunnittelu	58
Paremmat alueet pitkäaikaispysäköinnille	60
Parkkivahdit	63
Parkkitalojen parantaminen	65
Parkkipaikkojen kameravalvonta	67
Polkupyörävarkaudet	71
Paremmat säilytystilat polkupyörille	72
Epävirallinen kontrolli julkisilla paikoilla	74
Epävirallinen kontrolli asuntojen yhteydessä	75
Vartioidut pyörien säilytysalueet	76
Vahingonteot	81
Nopeat puhdistustoimenpiteet	83
Toimenpidepaketti	85
Kauneus ja taide	87
Vakuutus ja kuuma linja	88
Bussien kameravalvonta	90
Rikoksenuusijat	95
Lisätietoa	98

Esipuhe

Valtioneuvosto teki 4.3.1999 periaatepäätöksen kansalliseksi rikoksentorjuntaohjelmaksi, jonka tavoitteena on luoda yhteinen toimintapolitiikka rikollisuuden vähentämiseksi ja turvallisuuden lisäämiseksi. Ohjelman painopiste on kunnissa tapahtuvassa paikallisessa rikoksentorjunnassa ja yhteistyössä. Tavoitteena on rikoksentorjuntaohjelmien laatiminen kaikkiin kuntiin. Kansallinen rikoksentorjuntaohjelma on julkaistu *oikeusministeriön yleisen osaston julkaisussa 2/1999 Turvallisuustalkoot. Kansallinen rikoksentorjuntaohjelma*.

Ohjelmaa toteutettaessa on havaittu, että paikallistasolla tarvitaan tietoa ja esimerkkejä siitä, miten rikoksentorjuntayhteistyö järjestettäisiin, millaisiin selvityksiin rikoksentorjuntaohjelmat pitäisi perustaa, millaisia toimia rikollisuuden ehkäisemiseksi kannattaisi harkita ja miten toteutettujen hankkeiden tuloksellisuutta olisi arvioitava.

Ruotsissa hyväksyttiin kansallinen rikoksentorjuntaohjelma muutamaa vuotta aikaisemmin ja siellä ollaan paikallisen rikoksentorjunnan kehittämisessä askeleen edellä Suomea. Ruotsin *Brottsförebyggande Rådet (BRÅ)* on julkaissut sarjan paikallisen rikoksentorjunnan ideakirjasia vastaamaan havaittua tarvetta hyvistä käytännön esimerkeistä. Koska maamme olot ovat hyvin samankaltaiset, ruotsalaiskirjasten ohjeet soveltuvat enimmäkseen sellaisenaan myös Suomeen. Rikoksentorjuntaneuvosto on saanut *BRÅ:lta* luvan kirjasten julkaisemiseen suomeksi.

Suomeksi julkaistava sarja käsittää neljä perusoppaaksi tarkoitettua kirjasta. Ideakirjaset ovat *Rikoksentorjunnan rakentaminen* (#1), *Kartoitus, analysointi ja priorisointi* (#2), *Rikoksentorjuntatyö käytännössä* (#3) ja *Arviointi ja dokumentointi* (#4).

BRÅ:n kirjaset on kirjoittanut Erik Grevholm. Ville Hinkkanen on kääntänyt kirjaset 1 ja 2, Jouni Sipiläinen kirjaset 3 ja 4. Suomentamisen yhteydessä on tehty vähäisiä muutoksia asiasisällön sovittamiseksi Suomen oloihin.

Rikoksentorjuntaneuvostoa edeltänyt neuvottelukunta on aikaisemmin julkaissut suomeksi teoksen *John Graham – Trevor Bennet (toimittanut ja uudistanut Mikael Scheinin): Rikoksentorjunnan strategioita Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 156. Helsinki 1998*. Sitä suositellaan ideakirjasten täydennykseksi niille, jotka haluavat perehtyä keskeiseen rikoksentorjuntatutkimukseen.

luku 1.

Käytännön toimenpiteet

Käytännön toimenpiteet. Arviointiperusteista

On monia tapoja arvioida, mikä on — ja mikä ei ole — hyvä rikoksentorjuntatoimenpide. Tässä tekstissä esiteltujen esimerkkien arviointiperusteet voidaan karkeasti jakaa

- tieteellisiin tutkimuksiin
- käytännön toimenpiteistä saatujen kokemusten dokumentointiin ja
- teoriaan ja empiriaan perustuvaan päättelyyn.

Näistä arviointiperusteista luotettavimpia ovat tieteelliset tutkimukset. Niiden lähteinä ovat tieteelliset artikkelit ja raportit. Vain harvojen toimenpiteiden vaikutuksia on kuitenkaan arvioitu tieteellisesti. Siksi tässäkin kirjoituksessa esitellään monia toimenpiteitä, joita ei ole arvioitu sillä tavoin.

Monet esimerkit perustuvat aikaisemmista toimenpiteistä saatujen kokemusten dokumentointiin. Periaatteessa kysymys on tietäntyyppisen toimenpiteen eri sovelluksista. Kun monet erilaiset tiedot viittaavat toimenpiteen tulosten olevan positiivisia, voidaan tutkimustuloksia pitää suhteellisen luotettavina. Tällaiset arviointimenetelmät eivät kuitenkaan koskaan ole yhtä luotettavia kuin tieteelliset tutkimukset. Tällaisten arviointien lähteinä käytetään sisäisiä seurantaraportteja ym., jotka toimenpiteen parissa työskennelleet ovat tuottaneet. Kysymys voi olla esimerkiksi viranomaisraporteista, haastattelutiedoista tms.

Arviointiperusteista viimeinen ei perustu tieteellisiin selvityksiin eikä toimenpiteistä saatujen kokemusten dokumentointiin. Tässä tapauksessa arvioinnit perustuvat teoreettiseen ja empiriseen päättelyyn. Tällainen arviointi ei siis perustu konkreettisiin tapauksiin, vaan muunlaiseen toimenpiteiden arvottamiseen. Tällainen arviointi on tässä yhteydessä esitellyistä epävarmin.

Eräs tärkeistä arviointikriteereistä on, onko toimenpiteet suhteutettu valittuviin paikallisiin olosuhteisiin. Toimenpiteet tulee olla mahdollista toteuttaa paikallistasolla ja sen lisäksi niihin tulee voida osallistua useita paikallistason toimijoita. Tietenkin on myös tärkeää, etteivät toimenpiteet ole eettisesti arveluttavia. Niillä ei myöskään saisi olla ilmeisiä negatiivisia sivuvaikutuksia. Samoin taloudellisten panostusten on oltava suhteessa saavutettavissa olevaan hyötyyn. Tässä tekstissä ei esitellä viranomaisten omien tehtäviensä puitteissa suorittamia toimenpiteitä (muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta), ei siis myöskään poliisin yksinään toteuttamia toimia. Niinikään suuria taloudellisia kustannuksia aiheuttavat toimenpiteet jätetään esittelemättä, elleivät niillä saavutetut hyödyt ole poikkeuksellisen suuria.

Tietyt rikoksentorjunta- ja turvallisuusstrategiat voivat saattaa niiden parissa työskentelevät henkilöt vaaraan tai johtaa toimenpiteiden kohderyhmään kuuluvien henkilöiden häiritsemiseen tai muuhun huonoon kohteluun. Tällaisia menetelmiä esiteltäessä kiinnitetään huomiota myös niihin liittyviin riskeihin ja vaaratilanteiden ehkäisemiseen.

Esille tulevissa esimerkeissä keskitytään useimmiten tilannetorjuviin rikoksentorjuntamenetelmiin. Todellisuudessa monet toimenpiteet perustuvat kuitenkin tilannetorjuvien ja sosiaalisten menetelmien yhdistämiseen.

Rakenteesta

Useat tämän kirjoituksen esimerkeistä ovat käytännöstä poimittuja, osa Ruotsista ja osa muista maista. Tekstissä kerrotaan, perustuuko esimerkki tieteelliseen arviointiin, aikaisempien toimenpiteiden dokumentointiin vai onko tapaus kuvitteellinen — teoreettiseen ja empiiriseen päättelyyn perustuva esimerkki.

Luvuissa 2—4 keskitytään niihin fyysisiin ympäristöihin, joilla rikoksentorjuntatyötä voidaan tehdä. Luvuissa 5—7 käsitellään erityyppisiä rikoksia. Luvussa 8 esitellään laitoksista vapautuviin suunnattava toimenpide, joka tähtää rikollisen uran päättymiseen.

Jokainen luku alkaa lyhyellä katsauksella kyseiseen ongelma-alueeseen. Kyseessä olevaa rikollisuuden lajia esitellään ja tarkastellaan rikostilastojen valossa. Sen jälkeen seuraa muutama konkreettinen esimerkki kyseisen rikollisuuden lajin torjumiseen tähtäävistä toimenpiteistä. Esimerkit on mukautettu toimenpiteiden luonteeseen ja saatavilla oleviin tietoihin. Kirjoitus rakentuu useimmiten seuraavien alaotsikoiden varaan:

- ongelma
- toimenpiteet
- tulokset
- pohdinta.

Pieni sanaluettelo

Läpi tekstin esiintyy muutamia harvinaisia tai tavallisesti toisessa merkityksessä käytettäviä käsitteitä. Osaa näistä käsitteistä on kuvailtu jo tämän kirjasarjan aikaisemmissa osissa, mutta ne kerrataan kuitenkin tässä lyhyesti:

Sosiaalisella rikoksentorjunnalla tarkoitetaan yrityksiä vaikuttaa sosiaalisiin keinoin rikosten sosiaalisiin syihin ja näin pienentää ihmisten alttiutta tehdä rikoksia. Yksi esimerkki sosiaalisesta rikoksentorjunnasta on sosiaaliviraston ja poliisin yritykset luoda kontakteja rikollisuuteen taipuvaisiin nuoriin ja vaikuttaa heihin eri tavoin. Samoin monet tiedotus- ja valistuskampanjat ovat sosiaalisesti suunnattuja.

Rikosten tilannetorjunnalla tarkoitetaan yrityksiä vaikuttaa rikoksia edeltäviin olosuhteisiin ja tällä tavoin vähentää rikollisuutta tietyissä tilanteissa. Rikosten tilannetorjuntaa voi olla esimerkiksi se, kun epävirallista kontrollia lisätään siirtämällä pyörätelineet kahvilan takaa sen etupuolelle. Toinen esimerkki on tiettyjen tavaroiden myyminen ainoastaan kaupan tiskiltä.

Rikollisuuden korvautuminen tarkoittaa sitä, että rikollisuus tilannetorjuvien toimenpiteiden vuoksi siirtyy muille alueille, muihin aikoihin tai korvautuu muunlaisella rikollisuudella. Kyseessä on siis rikollisuuden korvautuminen, kun menestyksekkäs tietäntyyppisiin tavaroihin liittyvä rikoksentorjuntatoimenpide johtaa rikollisuuden siirtymiseen toisiin kaupunkeihin tai toisentyyppisiin tavaroihin.

Vaikutusten leviämisellä tarkoitetaan tilannetorjuvan toimenpiteen positiivisia vaikutuksia myös sellaisilla alueilla, sellaisina aikoina tai sellaisiin rikoksiin, joihin niitä ei alunperin suunnattu. Toimenpiteiden leviämisenä pidetään muun muassa sitä, että tiettyyn kauppatavaraan liittyvä toimenpide vähentää rikollisuutta myös muiden tuoteryhmien osalta tai kokonaan toisissa kaupungeissa.

Epävirallisella kontrollilla tarkoitetaan sellaista henkilöiden, esineiden tai paikkojen valvontaa, jossa valvova osapuoli ei välttämättä ole tietoinen suorittamastaan tehtävästä. Kahviloiden ikkunapöydissä istuvat henkilöt suorittavat tiettyssä määrin kahvilan ulkopuolisen alueen epävirallista kontrollia.

luku 2.

Asunnot

Asunnoissa tai niiden välittömässä läheisyydessä tehdään varsin paljon rikoksia, muun muassa murtoja, väkivaltarikoksia, automurtoja, pyörävarkauksia ja vahingontekoja. Kolmea viimeiseksi mainittua rikoslajia käsitellään tämän kappaleen lisäksi myös omissa luvuissaan.

Vuonna 1998 Ruotsin poliisi otti vastaan hieman alle 18 000 ilmoitusta asuntomurrosta (murrot ja murtojen yritykset yhteensä), joista omakotija kesämökkimurtoja oli hieman yli puolet. Sen lisäksi ilmoitettiin noin 27 000 kellari- ja ullakkomurtoa (pääasiallisesti kerrostaloissa). Suoraan asuntoihin yhdistettävissä olevia rikoksia oli siis noin 45 000, reilut neljä prosenttia kaikista poliisin tietoon tulleista rikoslakirikoksista. Ilmoittamatta jääneitä asuntomurtoja arvioidaan olevan suhteellisen vähän, muun muassa kattavan vakuutusuojan ansiosta. Kellari- ja ullakkomurroista jää sen sijaan luultavasti suurempi osa ilmoittamatta; eräiden laskelmien mukaan vain noin kolmasosa tällaisista rikoksista päättyy poliisin tietoon.

Vain pieni osa asuntomurroista on spontaaneja tekoja. Tämän tyyppistä rikollisuutta harjoittavista useimmat ovat varsin aktiivisia rikollisia. Sen sijaan kellari- ja ullakkomurtoja tekevät usein nuoret. Asuntoihin kohdistuvan rikollisuuden aiheuttamia kustannuksia ei tällä hetkellä pystytä arvioimaan tarkasti, mutta on selvää, että kyseessä ovat huomattavat summat niin yksilö- kuin yhteiskunnallisellakin tasolla. Erilaiset asuntomurrot ovat suhteellisen tavallisia, vakavia ja monissa tapauksissa voimakkaasti yksilöön kohdistuvia. Siksi niitä pidetäänkin monissa kunnissa suurena ongelmana.

Asuntovalvojat

Varsinkin kerrostaloalueilla eivät ihmiset useinkaan tunne toisiaan kovin hyvin, eikä yhteenkuuluvuuden ja osallisuuden tunne ole kovinkaan voimakasta. Yhtenä syynä tähän on usein se, että etäisyys asukkaiden ja kiinteistön hallinnoinnista vastaavien tahojen välillä on liian suuri. Tällainen tilanne saattaa johtaa siihen, että kiinteistöjen huolto ei vastaa asukkaiden tarpeita, mikä taas voi vaikuttaa siihen, että tietty asuinalue rappeutuu tai koetaan turvattomaksi. Monissa maissa on huomattu, että muutokset kiinteistönhuollossa saattavat pysäyttää negatiivisen kehityksen.

Ongelma

Tyresön kunnassa, Ruotsissa, kunnallinen taloyhtiö omistaa noin 3 200 asuntoa. Noin tuhat niistä sijaitsee Granängsringenissä, jolle on keskittynyt paljon sosiaalisia ongelmia. 1980-luvun lopulla aluetta kunnostettiin, mikä johtikin positiivisiin tuloksiin. Mutta kymmenen vuotta myöhemmin ongelmat alkoivat jälleen kasautua. Sosiaalisten ongelmien keskittyessä alueelle ei kiinteistöhuolto pystynyt korjaamaan kulumisesta ja ilkivallasta aiheutuneita vahinkoja. Tyytymättömyys alueella kasvoi, mikä johti kiinteistöhuoltojärjestelmän uudistamiseen.

Toimenpide

Ratkaisuksi muodostui niin kutsutun asuntovalvojajärjestelmän luominen. Vuonna 1998 palkattiin 16 asuntovalvojaa, jotka saivat kukin vastuulleen noin 200 asuntoa. Heidän toimenkuvansa muistutti entisaikojen portinvartijan tehtäviä. Tavallisten kiinteistöhuoltotöiden ohella he vastasivat myös asuinympäristön viihtyvyydestä ja turvallisuudesta. Jotta asukkaat pitäisivät enemmän yhteyttä valvojiin, laitettiin jokaiseen rappuun siitä vastaavan valvojan kuva. Anonymiyden murtamisen katsottiin olevan tärkeä askel nopeiden ja toimivien ratkaisujen löytämiseksi arkipäivän ongelmiin.

Asuntovalvojajärjestelmän toteuttaminen osui samaan aikaan kunnallisen rikosensorjuntatyön aloittamisen kanssa. Projektin johtaja ja tällaisten kysymysten parissa työskennellyt poliisi panivat merkille muutokset kiinteistöjen huollossa ja pitivät mahdollisena sisällyttää rikosten ehkäisyyn tähtääviä tehtäviä asuntovalvojen työhön. Tämä johti yhteistyöhön, joka tähtäsi rikollisuuden vähentämiseen ja turvallisuuden lisäämiseen alueella.

Ensimmäinen askel tässä yhteistyössä olivat poliisiasemalla järjestetyt tapaamiset. Näissä tilaisuuksissa asuntovalvojia opastettiin tilannekohtaisissa ja sosiaalisissa rikosensorjuntamenetelmissä, laki- ja oikeuskysymyksissä, huumeasioissa, rikollisten elämäntyyliin liittyvissä kysymyksissä jne. Tällaisia tapaamisia on järjestetty ensimmäisen tapaamisen jälkeen joka kuudes viikko. Näissä tilaisuuksissa poliisit raportoivat myös alueella tapahtuneista rikoksista.

Jo alkuvaiheessa projektin johtaja ja poliisi jakoivat asuntovalvojille kyselyn, jossa heiltä kysyttiin, minkälaista rikollisuutta he olivat alueella havainneet, milloin ja missä rikoksia tapahtui ja ketkä heidän mielestään niihin syyllistyivät. Valvojat saivat myös kertoa, miten rikoksia yritettiin ehkäistä ja mitä toimenpiteitä heidän mielestään tulisi toteuttaa. Kyselyn tuloksia käytettiin jatkotoimenpiteitä suunniteltaessa. Jokainen asuntovalvoja koosti sen jälkeen toimenpideohjelman omalle alueelleen. Ohjelman toimintaa seurattiin ja ohjelmaa päivitettiin jatkuvasti. Lisäksi sovittiin muutamista yhteisistä toimenpiteistä, muun muassa siitä, että kaikki valvojat huolehtivat kiinteistöjen sisä- ja ulkovalaistuksen uudistamisesta.

Tämän uuden työskentelytavan myötä valvojat joutuivat kohtaamaan uudenlaisia sosiaalisia ym. ongelmia. Muun muassa yhteydenpidossa asukkaiden kanssa esiintyi kitkaa, sillä kaikki eivät katsoneet hyvällä valvojen suurempaa roolia. Valvojat saivat kuitenkin päivittäistä työnohjausta vartien vasten palkatulta ohjaajalta, jonka tehtävänä oli vastata kysymyksiin ja toimia tukena vaikeissa tilanteissa. Tällaisia saattoi syntyä esimerkiksi silloin, jos vuokralaista jouduttiin huomauttamaan naapureiden häiritsemisestä. Valvojat saivat tärkeää tukea myös poliisilta, joka antoi muun muassa lisätietoa vaikeissa asioissa.

Koska valvojat työskentelevät asukkaiden lähellä ja vaikuttavat näin alueen viihtyvyyteen ja turvallisuuteen, on luonnollista, että he tekevät yhteistyötä myös vuokralaisyhdistyksen kanssa. Paikallinen vuokralaisyhdistys ja asuntovalvojat järjestävät yhteisen kokouksen neljä kertaa vuodessa ja tekevät usein myös kiinteämpääkin yhteistyötä. Usein kyseessä on varsin arkipäiväinen toiminta.

Valvojat tekevät yhteistyötä myös erään töhryjen poistoon erikoistuneen yrityksen kanssa. Yrityksen kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti se poistaa töhryt 24 tunnin sisällä siitä, kun valvojat ovat ilmoittaneet niistä. Sen lisäksi töhryistä tehdään ilmoitus poliisille. Ilmoitukseen liitetään valokuvat töhryistä poliisin selvitystyön helpottamiseksi.

Myös erään vartiointiliikkeen kanssa on aloitettu yhteistyö niin kutsutun häiriöpäivystyksen muodossa. Pitämällä kirjaa vartiointiliikkeen hälytyksistä saavat valvojat paremman kuvan siitä, missä häiriöitä esiintyy.

Valvojat ovat myös yhteydessä yhdistykseen, joka organisoii aikuisten yöpartiointia Tyresön kunnassa. Yhdistyksen jäsenet yrittävät ylläpitää järjestystä partioimalla tarvittaessa viikonloppuisin. Yhdistys tekee yhteistyötä myös poliisin ja nuorisotalojen kanssa.

Sen lisäksi, että valvojat kommunikaatiota ja järjestystä parantamalla ehkäisevät rikoksia ja lisäävät turvallisuutta, suorittavat he myös konkreettisia rikosentorjuntatoimenpiteitä. He ovat muun muassa vartioineet ja parantaneet autojen parkkipaikkoja ja -taloja, esimerkiksi valaistusta parantamalla. Valvojat huolehtivat myös asuntojen murtosuojauksesta, he asentavat esimerkiksi turvalukkoja asuntojen oviin. Sen lisäksi he ovat toimineet ohjaajina niille nuorille, jotka on tuomittu korvaamaan taloyhtiölle aiheuttamiaan vahinkoja omalla työllään.

Tulokset

Asuntovalvojajärjestelmä on poikinnut monia toimenpiteitä, joista useilla voidaan katsoa olevan rikoksia ehkäiseviä vaikutuksia. Esimerkkeinä voidaan mainita yritykset kehittää asukkaiden välistä vuorovaikutusta, ehkäistä roskaamista ja ilkkivaltaa sekä vaikeuttaa rikoksien tekemistä parantamalla valaistusta ja murtosuojausta. Mitään luotettavia tietoja asuntovalvojien suorista vaikutuksista alueen rikollisuuteen ja turvallisuuteen ei kuitenkaan ole. Toimintaa ei ole arvioitu tieteellisesti. Toiminnassa mukana olleiden mukaan se on vähentänyt niin järjestyshäiriöitä, murtoja kuin ilkkivaltaakin alueella. Näin siitäkin huolimatta, että kynnys raportoida ongelmista poliisille tai taloyhtiölle on toimijoiden mukaan alentunut. Positiivisena merkinä pidetään myös sitä, että asukkaiden muutto-liike on rauhoittunut ja asuntoja on myös vähemmän tyhjiään kuin aikaisemmin. Taloyhtiölle tämä on tietenkin taloudellisesti edullista. Näiden seikkojen perusteella toiminta on taloyhtiön mielestä taloudellisesti kannattavaa. Toinen tärkeä aspekti on, että asuntovalvojat itse pitävät uusia työmuotoja perinteistä kiinteistönhuoltotyötä kiinnostavampina.

Kokemukset asuntovalvojajärjestelmästä rikosentorjuntakeinona ovat olleet siis hyviä. Taloyhtiö, kunta ja poliisi aikovat jatkaa samalla tiellä ja kehittää yhteistyötä edelleen. Suunnitelmissa on myös lisätä naapuriyhteistyön osuutta toiminnassa ja kehittää asuntovalvojien toteuttamia sosiaalisia rikosentorjuntatoimia.

Pohdintaa

Tällainen järjestelmä, joka muistuttaa entisaikojen porttivahdeista, voi sisältää sekä sosiaalisia että tilannetorjuvia toimenpiteitä. Asuntovalvojien ja asukkaiden välinen yhteistyö on monilta osin luonteeltaan sosiaalista. Koska järjestelmä sisältää myös sosiaalista kontrollia, on työ tehtävä harmitusti ja vastuullisesti. Tässä tapauksessa asia ratkaistiin siten, että tietty henkilö vastasi vaikeista asiakaskontakteista. Ympäristöä parantavat ja rikosten tekemistä vaikeuttavat toimenpiteet ovat esimerkiksi tilannekohtaisista toimenpiteistä, joihin ei tässä tapauksessa liity eettisiä ongelmia. Lähtökohtana kuvatussa tapauksessa oli, että kiinteistöjä hallinnoi kunnallinen taloyhtiö, joka näki tilanteen kehittyvän ongelmalliseen suuntaan. Vastaavanlaiset ratkaisut voivat tietenkin toimia myös yksityisten taloyhtiöiden kohdalla. Ongelmienkaan ei tarvitse olla yhtä suuria. Mahdollisuudet arvioida tämänkaltaisten toimenpiteiden rikoksentorjunta- tai taloudellisia vaikutuksia tieteellisesti ovat edelleen rajalliset. Eräät hollantilaiset esimerkit ovat kuitenkin osoittaneet, että ainakin yksittäisissä tapauksissa voidaan päästä merkittäviinkin taloudellisiin säästöihin.

Lähde: Poliisin, taloyhtiön ja kunnan edustajien haastattelut.

Naapuriyhteistyö kerrostaloissa

Naapuriyhteistyöstä on tullut eräänlainen yläkäsite toimenpiteille, joiden avulla tietyn alueen asukkaat muodostavat rikoksentorjuntaverkoston. Järjestelmän avulla naapurit voivat valvoa toistensa asuntoja, mutta toimintaan sisältyy tavallisesti myös rikoksentorjuntaan liittyvää neuvontaa ja yhteistyötä poliisin kanssa. Naapuriyhteistyötä harjoitetaan nykyisin ympäri maailmaa. Pelkästään Ruotsissa tämäntyyppisen toiminnan piiriin kuuluu kymmeniätuhansia asuntoja.

Ongelma

Tähän mennessä naapuriyhteistyö on lyönyt itsensä parhaiten läpi omakoti- ja rivitaloalueilla. Suuri tarve tällaiselle toiminnalle olisi kuitenkin kerrostaloissa, varsinkin sellaisilla alueilla, joilla on paljon kaupungin tai kunnan vuokra-asuntoja. Rikollisuus, huumeiden käyttö ja järjestyshäiriöt keskittyvät usein tällaisille alueille. Tilanne eräällä vuokra-asuntoalu-

cella Skoghallissa Karlstadin lähistöllä vahvistaa tätä käsitystä. Keväällä 1996 ei alueella ollut minkäänlaista rikosensorijuntayhteistyötä — vaikka kellari- asunto- ja automurrot, ilkivalta, järjestyshäiriöt ja huumeongelmat olivat riistäytymässä käsistä.

Toimenpide

Samalla kun asukkaiden ahdistus kasvoi, alettiin alueen lähipoliisitoimintaa kehittää. Lähipoliisin aloitteesta järjestettiin tiedotustilaisuus yhteistyössä alueen vuokralaisyhdistyksen kanssa. Tarkoituksena oli keskustella tilanteesta ja mahdollisuuksista aloittaa naapuriyhteistyö alueella. Samalla kiinteistöyhtiö ja eräs vakuutusyhtiö tiedottivat lukitukseen ja murto-suojaukseen liittyvistä asioista. Alkukompasteluiden jälkeen alkoivat tapaamiset vähitellen kerätä enemmän väkeä ja syksyn aikana koulutettiin parikymmentä yhteyshenkilöä. Jo toiminnan alkuvaiheessa yhteyshenkilöt tekivät kartoituksen asukkaiden yhteisistä tiloista. Selvitys tehtiin yhdessä kiinteistöjen omistajan edustajan kanssa, ja se käsitti sekä sisä- että ulkotilat. Lisäksi rappuisännät — joiksi yhteyshenkilöitä vähitellen alettiin kutsua — kiersivät alueella ja esittelivät itsensä ja tiedottivat projektista.

Vuoden 1997 alussa työ pääsi kunnolla vauhtiin: kaksi alueen asukasta työllistettiin työmarkkinatuen avulla johtamaan rikosensorijuntatyötä. Projektin päämajana oli huoneisto, joka toimi sekä kahvilana että tietokeskuksena. Työntekijöiden päätehtävinä olivat neuvonta ja naapuriyhteistyön johtaminen. Syksyn aikana toiminta sai jo niin kiinteän muodon, että alueelle laitettiin naapuriyhteistyöstä kertovia esitteitä ja kylttejä.

Rappuisäntien ja -emäntien lukumäärä kasvoi nopeasti yli 20:een, ja suurin osa heistä oli naisia. Erityistuntomerkkinä heillä oli yllään keltaiset takit, joissa oli teksti “Naapuriyhteistyö”. He tapasivat säännöllisesti ja järjestivät alueella monenlaista toimintaa, muun muassa yhteisiä kävelyretkiä. Tapaamisten aikana merkittiin muistiin asiat, joihin tulisi puuttua, minkä jälkeen otettiin yhteyttä kiinteistöyhtiöön. Kiinteistön omistajan kiinnostus ja paneutuminen asiaan lienevät edellytyksenä menestykselle naapuriyhteistyölle kerrostaloalueilla. Rappuisännät ja -emännät kävivät tervehtimässä kaikkia alueelle muuttaneita uusia asukkaita ja tie-

dottivat naapuriyhteistyöstä sekä rohkaisivat asukkaita pitämään heihin yhteyttä. Tällä tavoin saatiin toiminnan pariin myös ne, jotka eivät olleet mukana alusta lähtien.

Tulokset

Kesällä 1997 toteutettu sisäinen seurantatutkimus antoi rohkaisevia tuloksia. Kellarimurtojen kerrottiin vähentyneen, eikä roskaamista enää pidetty yhtä suurena ongelmana. Toinen muutos oli se, että häiriöpäivästyksen puoleen käännettiin useammin, mitä pidettiin merkinä siitä, että halu puuttua asioihin oli lisääntynyt. Kävi myös ilmi, että asukkaat arvostivat rappuisäntien ja -emäntien työtä. Mitään tieteellisiä todisteita siitä, että toiminta olisi vaikuttanut alueen rikollisuuteen tai turvallisuuteen ei kuitenkaan ole. Toiminnassa mukana olleiden yleinen mielipide oli kuitenkin se, että alueen rikollisuus oli vähentynyt merkittävästi ja että viihtyvyys oli samalla kasvanut. Tämän sanottiin puolestaan johtaneen siihen, että alue ei enää ole samanlainen ongelmapesäke kuin aikaisemmin.

Pohdintaa

Esimerkki osoittaa, että myös vuokra-asuntoalueella on täysin mahdollista pyörittää naapuriyhteistyötä. Asukkaiden panosta kasvattamalla voidaan siis saavuttaa rikoksia ehkäiseviä tuloksia niin rikosten vähenemisen, turvallisuuden lisääntymisen kuin taloudellisten säästöjenkin muodossa. Naapuriyhteistyön kaltaista rikostentorjuntatyötä voitaisiin käyttää aktiivoimaan suurkaupunkien sosiaalisesti ongelmallisten alueiden asukkaita. Aktiiviset, turvallisuuden ja viihtyvyyden eteen työtä tekevät kansalaiset voivat olla tärkeä voimavara erityisen vaikeista alueista huolehdittaessa.

Lähde: SOU, 1998, 90. Steget före — Nedslag i det lokala brottsförebyggande arbetet. Stockholm. Kommittén för brottsförebyggande arbete.

Keskitetty vartiointi

Norr on asuinalue Lundin kunnassa, Ruotsissa. Se koostuu suurelta osin kerrostaloista, ja lisäksi siellä on jonkin verran julkisia rakennuksia ja toimistoja. 1990-luvun alussa murroista ja ilkeistä aiheutuneet ongelmat

lisääntyivät alueella. Kunnallisten kiinteistöjen yövartiointia koetettiin aika ajoin tehostaa, ja näistä yrityksistä saadut kokemukset johtivat laajempaan projektiin. Jälkeenpäin pysyväksi järjestelyksi muuttunut toiminta perustuu lyhykäisyydessään siihen, että paikalliset tahot keskittävät vartiointitarpeensa ja -resurssinsa.

Ongelma

Alueella kohdattiin useiden vuosien ajan suuria ilkeavaltaan ja murtoihin liittyviä ongelmia. Suuri osa rikoksista tehtiin kesäaikaan, kun kesälomalla olevat nuoret kuljeksivat ympäriinsä ilman järkevää tekemistä. Ongelmaan puuttumiseksi laadittiin toimenpideohjelma, jonka osana haluttiin muun muassa saada aikaan systemaattinen yövartiointijärjestelmä, joka hyödyttäisi kaikkia kunnan osia. Paikallishallinto oli ohjelman käynnistäjänä ja myös poliisi oli tiiviisti toiminnassa mukana. Muita asianosaisia olivat kunnalliset ja yksityiset kiinteistöyhtiöt, liikkeenharjoittajat sekä vuokralais- ja omakotitaloyhdistykset.

Toimenpide

Ensimmäiset yhteydet solmittiin tapaamisessa, jonka kunnallishallinto oli kutsunut koolle. Tapaamisen tuloksena kymmenisen asianosaista päätti yhdistää voimansa ja ostaa yhteisesti vartiointipalveluita eräältä vartiointiliikkeeltä. Vaatimuksena oli, että jokaisen mukanaolijan kohde tarkastettaisiin vähintään kerran yössä kuutena yönä viikossa. Lisäksi haluttiin, että vartijoilla olisi koirat ja että he liikkuisivat jalkaisin tai pyörällä. Haluttiin myös, että työn tekisivät tietyt vartijat. Tilaaajien mielestä oli tärkeää, että vartijoilla olisi hyvä paikallistuntemus, että he olisivat sosiaalisesti valveutuneita ja että heitä pidettäisiin asukkaiden puolelta alueen luonnollisena osana. Osallistujatahot maksoivat palvelusta sen perusteella, kuinka usein heidän kohteensa tarkastettiin. Kunnallishallinto maksoi noin puolet kustannuksista ja muut osallistujat loput.

Tulokset

Tulosten arviointi perustuu asianosaisten omiin arvioihin ja kokemuksiin vuonna 1998. Keskitetyllä vartioinnilla katsottiin saavutetun parempia tuloksia kuin aikaisemmillä hajanaisilla valvontayrityksillä. Sen lisäksi vartiointipalveluiden käyttö yleistyi paikallisten toimijoiden keskuudessa, esimerkiksi omakotitaloalueiden parkkipaikat liitettiin vartiointiin pii-

riin. Toinen positiivinen seuraus oli se, että saatiin enemmän ja parempaa tietoa siitä, mitä alueella itse asiassa tapahtui. Vartijat raportoivat säännöllisesti havainnoistaan sekä tilaajatahoille että lähipoliisille. Tieteellistä näyttöä toiminnan rikosentorjuntavaikutuksista ei ole. Merkkejä siitä, että toimenpide oli menestyksenkäs on sitä vastoin runsaasti. Keskitetyn vartiointin käynnistyttyä putosi esimerkiksi asuntomurtojen määrä alueella voimakkaasti ja pysyi sen jälkeen tällä matalammalla tasolla. Sitä vastoin ajoittaisia töhrintäaalloja ei ole pystytty estämään.

Pohdintaa

Keskitetty vartiointi on yksinkertainen rikosentorjuntatoimenpide, jota voidaan käyttää monissa yhteyksissä. Tätä menetelmää on käytetty menestyksellä muun muassa Tukholman teollisuus- ja toimistoalueilla sekä Alankomaissa. Yksi järjestelmän hyvistä puolista on sen edullisuus. Keskitettyä vartiointia käytetään tavallisesti vaihtoehtona yksin ostetulle ja suoritetulle vartiointinille, ja se alentaa usein vartiointinista koituneita kustannuksia. Kun menetelmä toimii menestyksekkäästi, saavutetaan siis parempia rikosentorjunnallisia tuloksia halvemmalla. Vartiointiliikkeen palveluiden käyttäminen on tavallista, mutta sitäkin tulee pohtia tarkasti. Ennen kuin päätetään panostaa vartiointiin, voi olla hyödyllistä tutkia mahdollisuuksia käyttää sellaisia menetelmiä, jotka eivät perustu virallisen kontrollin lisäämiseen. Kyseeseen saattavatkin tulla myös esimerkiksi fyysisen ympäristön parannukset.

Lähde: SOU, 1998, 90. Steget före — Nedslag i det lokala brottsförebyggande arbetet. Stockholm. Kommittén för brottsförebyggande arbete.

Säilytystilojen jaottelu

Vuonna 1998 Ruotsin poliisin tietoon tuli noin 27 000 kellari- tai ullakkomurtoa, suurin osa kerrostaloissa. Koska ilmoittamatta jääneiden rikosten osuus on varmasti suuri, täytyy tällaisia rikoksia pitää merkittävänä ongelmana monille ihmisille. Seuraavan esimerkin avulla näytetään, kuinka varastomurtoja voidaan ehkäistä suhteellisen yksinkertaisella teknisellä ratkaisulla.

Ongelma

Fisksåtra on Tukholman lähiö, jossa toteutettiin laaja rikoksantorjunta-projekti, jota on arvioitu myös tieteellisesti. Eräällä vuokra-asuntoalueella oli pitkään ongelmia muun muassa kellarimurtojen kanssa. Kiinteistö-yhtiö ja vuokralaisyhdistys päättivät yhdessä löytää asiaan ratkaisun. Ongelman syynä huomattiin olevan, että alueen kiinteistöjen kellaritilat olivat yhteydessä suureen kellarikäytäväverkkoon. Mikäli asiaton henkilö onnistui pääsemään kellariverkostoon, oli hänen helppo päästä käsiksi kaikkiin säilytystiloihin.

Toimenpide

Vastatoimenpiteenä säilytystilojen eri osat erotettiin toisistaan rakentamalla niiden välille väliseinät. Tällä tavoin saatiin aikaan useita lukittuja säilytystiloja, joissa kaikissa oli vain muutamia komeroita. Samassa yhteydessä uusittiin myös kaikki lukot ja avaimet. Kyse on siis puhtaasti tilanetorjuvasta toimenpiteestä.

Tulokset

Tätä kyseistä projektia on arvioitu myös tieteellisesti. Tuloksista voidaan ensinnäkin mainita, että varastomurtojen määrä laski tutkimusaikana 61 prosentilla. Poliisin tietoon tulleiden murtojen määrä koko kunnan alueella laski samana ajanjaksona ainoastaan yhdeksän prosenttia. Tällainen muutos on kuitenkin ymmärrettävä tavanomaisena rikollisuuden vaihteluna, niin tutkimusalueella kuin sen lähialueillakin. Satunnaisvaihtelun huomioivien analyysien avulla voitiin kuitenkin todistaa, että koko asuinalueen varastomurrot vähenivät varmuudella 36 prosentilla toimenpiteen ansiosta. Varastomurtojen määrä laski välittömästi jaottelun tapahduttua ja vakiintui sen jälkeen aikaisempaa huomattavasti alemmalle tasolle. Kaikesta päätellen toimenpiteen vaikutukset olivat siis pysyviä.

Pohdintaa

Tästä projektista voidaan oppia paljon. Ensinnäkin fyysistä ympäristöä muokkaamalla on todistettavasti mahdollista vähentää rikollisuutta. Toiseksi se voidaan myös tehdä siten, ettei rikollisuus kokonaisuudessaan siirry muualle. Kolmanneksi vaikutukset voivat hyvinkin olla pysyviä. Neljänneksi voidaan todeta, ettei tehokkaiisiin tilannekohtaisiin rikoksantorjuntamenetelmiin välttämättä tarvitse liittyä eettisesti arveluttavia haittapuo-

lia. Näillä tuloksilla on suuri merkitys. Kellari- ja ullakkomurrot ovat yleisiä rikoksia, ja tarve niiden ehkäisyyn on suuri. Tällainen tilojen uudelleenjärjestely on tietenkin hintavaa, ainakin remontointivaiheessa. Mutta kertakustannuksien tuoma hyöty voidaan kuitenkin jakaa useille vuosille. Sen vuoksi voi tällainen toimenpide olla taloyhtiölle taloudellisesti kannattava.

Lähde: Ringman, K. (1997). *Brottsförebyggande åtgärder i en förort — teori och praktik*. Rapport 1997, 1. Stockholm, Kriminologiska institutionen, Stockholms Universitet.

Rikosten uhrin

Asuntomurrot osuvat usein toistuvasti saman talouden kohdalle. Isossa-Britanniassa on tartuttu toistuvasti rikosten uhreiksi joutuneiden ongelmiin ja suunnattu voimavaroja uhrien auttamiseen.

Ongelma

Poliisi toteutti Huddersfieldin kaupungissa Englannissa kokeilun, jonka avulla pyrittiin puuttumaan rikosten uhrien ongelmiin. Ideana oli työkennellä kaikkien murtojen uhreiksi joutuneiden parissa, mutta pääasiasa toiminta keskitettiin kuitenkin asuntomurtojen uhreihin. Poliisin toimenpiteiden laajuus suhteutettiin siihen, kuinka monta kertaa kyseiset taloudet olivat joutuneet murtojen kohteeksi.

Toimenpide

Toimenpidepaketti jaettiin symbolisesti kulta-, hopea- ja pronssiosioihin. Pronssi koski niitä talouksia, jotka olivat joutuneet murron uhriksi vasta ensimmäisen kerran, hopea niitä, joihin oli murtauduttu jo kahdesti ja kulta niitä, jotka olivat olleet murron uhrina kolme kertaa tai useammin. Pronssiohjelmaan kuului, että uhriksi joutuneeseen talouteen lähetettiin rikosentorjuntaan liittyvää tietoa. Hopeaosiossa rikosentorjuntatiedon lähettämisen lisäksi poliisi kävi henkilökohtaisesti vierailulla taloudessa. Kultaosioon sisältyi edellä mainittujen toimenpiteiden lisäksi niin sanotun hiljaisen hälytysmekanismin asentaminen asuntoon. Tällä tarkoitetaan sitä, että murtohälytys ohjautuu suoraan poliisiasemalle asunnon pysyessä hiljaisena. Tällä toimenpiteellä lisätään todennäköisyyttä saada

murtautujat kiinni. Kulta-, hopea- ja pronssiohjelmien lisäksi poliisi lisäsi partiointia niillä alueilla, joilla murtoja oli esiintynyt runsaasti. Joissain tapauksissa oltiin myös yhteydessä murron kohteeksi joutuneiden huoneistojen naapureihin.

Tulokset

Tätä kokeilua on arvioitu tieteellisesti. Voidaan todeta, että ohjelman toteuttaminen oli varsin ongelmallista. Toimenpidepakettia ja työskentelytapaa muuteltiin jonkin verran ennen kuin se muotoutui yllä olevan kaltaiseksi. Toimenpiteen muotoon liittyvien ongelmien vuoksi olivat tulokset varsin varovaisia. Poliisin rikostilastoja analysoimalla voitiin kuitenkin huomata, että Huddersfieldin kehitys oli huomattavasti positiivisempaa kuin muissa vertailukelpoisissa poliisipiireissä. Kaikesta päätellen asuntomurtojen määrä oli vähentynyt toimenpidepaketin seurauksena. Merkkejä siitä, että rikollisuus olisi siirtynyt muille alueille, ei löydetty. Sitä, vaikuttivatko toimenpiteet positiivisesti lähialueiden murtomääriin tai muihin rikoksiin murtojen lisäksi, ei tutkittu. Myöskään alueen asukkaiden turvallisuuteen liittyviä tunteja ei mitattu. Asentamalla hiljainen hälytyslaitteisto useasti murtojen kohteiksi joutuneisiin asuntoihin pystyttiin erinomaisesti ehkäisemään rikollisuutta. Lisäksi murtoherkkien asuntojen hälytykset johtivat huomattavan usein rikollisten kiinnisäämiseen.

Pohdintaa

Useat seikat viittaavat siis siihen, että kokeilu oli menestyksenkäs. Ainutlaatuista tässä toimenpiteessä on se, että rikoksia ehkäistään keskittymällä rikosten uhreihin. Koska rikosten uhrin joutuvat usein toistuvasti uhrin asemaan, on — paradoksaalista kyllä — kannattavaa suunnata toimenpiteitä jo aikaisemmin uhreiksi joutuneisiin henkilöihin, talouksiin tai kohteisiin. Konkreettiset toimenpiteet, jotka tässä tapauksessa olivat tilannetorjuvia, voivat vaihdella tarpeiden ja resurssien mukaan. Siitä, miten kannattavia toimenpiteet taloudellisesti olivat rikostentorjuntavaikutustensa lisäksi, ei ole tietoa. Keskittämällä ponnistelut tiettyyn ryhmään voidaan kuitenkin hyvinkin päästä positiivisiin tuloksiin myös taloudellisessa mielessä. Rikosten uhrien parissa työskenneltäessä on aina oltava hienotunteinen ja kunnioittava. Mikäli työ tehdään hyvin, voivat uhrin kokea tällaiset toimenpiteet myös positiivisina.

Lähde: Anderson, D. ja Pease, K. (1997) *Biting back: Preventing repeat burglary and car crime in Huddersfield*. Teoksessa Clarke, R. (toim.). 27 *Situational crime prevention — successful case studies*. New York. Narrow and Heston Publishers.

luku 3.

Keskusta-alueet

Huomattava osa väkivaltarikoksista tehdään kaduilla, toriaukioilla ja ravintoloiden ja julkisten liikennevälineiden yhteydessä, varsinkin iltaisin ja öisin. On kuitenkin vaikea sanoa, kuinka suuri osa.

Vuonna 1998 Ruotsin poliisi otti vastaan reilut 58 000 pahoinpitelyilmoitusta. Täytyy kuitenkin muistaa, että ilmoittamatta jääneiden pahoinpitelyiden osuus on kaikesta päätellen suuri. Uhritutkimusten mukaan väkivaltatapauksia on vuosittain noin puoli miljoonaa. Noin puolessa tapahtumista on uhrille aiheutunut jonkinasteinen ruumiinvamma. Näin ollen suuri osa pahoinpitelyistä tai laittomista uhkauksista ei koskaan tule poliisin tietoon.

Suurin osa kiinnijääneistä väkivaltarikollisista, noin 80 prosenttia, on rikoksen tehdessään alkoholin vaikutuksen alaisena. Väkivaltataso on läheisesti yhteydessä yhteiskunnan alkoholin kulutukseen. Tärkeä muutos tässä yhteydessä on, että yhä suurempi osa alkoholista nautitaan ravintoloissa. Ravintola- ja vapaa-ajan sektori on ylipäättään kasvanut voimakkaasti viime vuosina. Tutkimukset osoittavat myös, että suuri osa väkivaltarikollisuuden kasvusta on tapahtunut nimenomaan ravintolaympäristöissä.

Keskusta-alueilla ilta- ja yöaikaan tehtyjen väkivaltarikosten taustalla on se, että henkilöt, jotka usein ovat humaltuneita ja varsin erilaisista taustoista lähtöisin, keskittyvät suhteellisen pienelle alueelle. Nämä seikat vaikuttavat ”sosiaalisen kitkan” syntymiseen, mikä tarkoittaa periaatteessa sitä, että ihmiset eivät tule keskenään toimeen. Ristiriidat johtavat toisinaan väkivaltaan tai sen uhkaan. Tällaisilla paikoilla ja tällaisina aikoina tehdään usein myös muita rikoksia, esimerkiksi vahingontekoja.

Keskusta-alueiden rikollisuus lisää yhteiskunnan turvattomuutta. Eräiden tutkimusten mukaan lähes kolmasosa aikuisväestöstä välttää ulkona liikumista pimeän tulon jälkeen. Tämä johtuu väkivallan pelosta. Monet eivät myöskään uskaltaudu julkisiin kulkuvälineisiin ilta- tai yöaikaan.

Näiden ongelmien suuruus on osittain yhteydessä kaupungistumisasteeseen, toisin sanoen ongelmat ovat suurempia suurilla paikkakunnilla. Tästä huolimatta tappelut, pahoinpitelyt ja niiden uhka ovat tavallisia myös pienemmissä yhteisöissä. Monet tässä yhteydessä esiteltävistä rikoksen-

torjuntatoimenpiteistä ovat peräisin suurkaupungeista. Toivottavasti niistä on hyötyä myös pienemmissä kaupungeissa ja yhteisöissä.

Järjestystä järjestyksenvalvontaan

Osan järjestyksen ylläpitoon liittyvästä työstä tekevät poliisin nimittämät järjestyksenvalvojat. Heidät on koulutettu tehtäviinsä, ja he toimivat varsin vaihtelevissa ympäristöissä, muun muassa ravintoloissa. Valvoja-järjestelmää sääntelee erillinen laki sekä poliisihallinnon ohjeistus. Ohjeet ovat suhteellisen yksityiskohtaisia, ja niiden tarkoituksena on muun muassa ohjata poliisien ja järjestysmiesten välistä yhteistyötä. Järjestyksenvalvojen koulutuksessa ja heidän poliisin kanssa tekemässään yhteistyössä on kuitenkin koettu olevan ongelmia. Näin oli myös Helsingborgissa 1990-luvun puolivälissä. Seuraava esimerkki perustuu vuoden 1997 tilanteeseen, joka on sen jälkeen jossain määrin muuttunut.

Ongelma

Edellä mainittuna aikana Helsingborgin keskustassa toimi tavallisina perjantai- ja lauantai-iltoina 30—50 järjestyksenvalvojaa. Valvojat työskentelivät muun muassa laivaterminaalissa, laivoilla sekä ravintoloissa ja huvittelupaikoissa. Lähipoliisi piti yhteyksiä alueen noin 120 järjestyksenvalvojaan kehittymättöminä. Poliisin mukaan oli ongelmallista, etteivät valvojat osallistuneet jatkokoulutukseen eivätkä pukeutuneet asianmukaisesti tehtäväänsä varten. Järjestyksenvalvojat eivät myöskään ilmoittautuneet poliisille työvuoron alkaessa. Järjestyksenvalvojen mielestä poliisi taas ei ottanut heitä huomioon. Tilanne kärjistyi jossain määrin kahden tunnetun moottoripyöräjengin oleiltua alueella 1990-luvun alusta lähtien. Tämän takia alettiin kiinnittää huomiota järjestystä ylläpitävien tahojen johdonmukaiseen toimintaan.

Toimenpide

Tätä taustaa silmällä pitäen alkoi poliisi suunnitella toimenpiteitä. Ensimmäinen toimenpide oli puhelinpäivystyksen aloittaminen: poliisi avasi päivystysnumeron, johon järjestyksenvalvojat voivat soittaa ongelmia kohdatessaan. Päivystäjänä toimi poliisi, jolla oli kokemusta järjestyksenvalvontatyöstä. Näin järjestyksenvalvojat voivat nopeasti ja helposti ottaa yhteyttä suoraan kyseiseen poliisiin ja saada neuvoja ja tietoa eri kysymyksiin.

Tämän jälkeen jatkettiin toimenpideohjelman kehittämistä ja toteuttamista. Järjestyksenvalvojien koulutusta parannettiin, ja vuosittainen jatkokoulutus asetettiin edellytykseksi järjestyksenvalvojakortin saamiselle. Järjestyksenvalvojien ja ravintoloitsijoiden kuulemisen jälkeen päätettiin, että niiden järjestyksenvalvojien, jotka eivät käyttäneet univormua, oli pukeuttava keltaiseen paitaan, tummiin housuihin ja takkiin, jossa luki ”Järjestyksenvalvoja”. Poliisin oli näin helppo tunnistaa valvojat. Lisäksi kehitettiin menetelmä, jossa järjestyksenvalvojat ilmoittautuivat poliisille työvuoronsa alkaessa. Järjestyksenvalvojien oli tunnin kuluessa työvuoronsa alkamisesta ilmoitettava poliisin keskukseseen, ketkä olivat työvuorossa. Mikäli järjestyksenvalvoja laiminlöi ilmoitusvelvollisuuden, hän sai varoituksen.

Järjestyksenvalvojat ovat usein osallisina tai todistajina tilanteissa, jotka saattavat johtaa jatkotoimenpiteisiin poliisin tai syyttäjän osalta. Koska käsittelyajat ovat usein pitkiä, on muistin tukeminen hyödyllistä. Siksi kaikkia järjestyksenvalvojia kehoitettiin pitämään päiväkirjaa ja kirjaamaan muistiin kaikki sellaiset tapahtumat, joiden johdosta heidät saatetaan kutsua todistajiksi. Parantaakseen yhteistyötä ravintoloitsijoiden kanssa kutsui poliisi heidät neuvonpitoon poliisitalolle. Yhteistyö johti muun muassa siihen, että järjestyksenvalvojat, jotka toisinaan olivat joutuneet toimimaan myös muissa tehtävissä, saivat keskittyä järjestyksen ylläpitoon.

Tulokset

Tätä rikosentorjuntatoimenpidettä ei ole arvioitu tieteellisesti. Tulokset perustuvat toiminnassa mukana olleiden arvioihin. Eräs tuloksista oli, että järjestyksenvalvojien koulutustaso nousi. Kaikki järjestyksenvalvojat ovat hiljattain osallistuneet jonkinlaiseen koulutukseen. Valvojakaartin uusien jäsenien piirissä oli myös havaittavissa positiivisia merkkejä: kiinnostus työhön oli noussut, samoin kuin naisten ja siirtolaistaustan omaavien osuus valvojakunnasta. Järjestyksenvalvojien ilmoittautumisvelvollisuus työvuoron alussa paransi yhteyttä poliisin ja valvojien välillä. Myös yhtenäisen vaatetuksen sanottiin helpottaneen yhteydenpitoa. Sekä poliisi että valvojat sanoivat yhteistyön parantuneen ylipäättään. Valvojat saivat mielestään enemmän arvostusta työssään ja parempaa tukea poliisilta. Poliisi korosti rikostenvastaisen työn tehostumista, muun muassa sen ansiosta, että jär-

jestyksenvalvojat reagoivat tehokkaammin myös muunlaiseseen rikollisuuteen kuin järjestyshäiriöihin, esimerkiksi huumeiden hallussapitoon.

Pohdintaa

Järjestyksenvalvojen roolista yleisen järjestyksen ylläpidossa on väitelty paljon, muun muassa keskusteltaessa yksityisen ja julkisen vastuun suhteesta. Helsingborgin toimenpiteet ovat esimerkki rakentavasta yhteistyöstä poliisin ja järjestyksenvalvojen välillä. Huomattavaa tässä yhteydessä on, että niinkin yksinkertainen asia kuin päivystysnumeron avaaminen voi parantaa yhteistyötä tahojen välillä — mikä taas puolestaan saattaa vaikuttaa ehkäisevästi rikollisuuteen. Kunnan alkoholitarkastaja on eräs taho, joka vielä voitaisiin liittää tällaiseen yhteistyöhön. Jos paikallinen rikosensorijuntaneuvosto tai muu vastaava kunnallinen organisaatio saa alkoholien myynnin tarkastamisen tehtäväkseen, parantuvat yhteistyömahdollisuudet edelleen. Ylipäättään parantamalla väkivallan ja järjestyshäiriöiden vastaisia strategioita voidaan saavuttaa huomattavia pitkän aikavälin rikosensorijuntatuloksia. Kuvattuun ratkaisuun liittyy tietysti myös kustannuksia, esimerkiksi poliisin työajan muodossa.

Lähde: Rikspolisstyrelsen (1997). Samarbete mellan ordningsvakter och polis. Sammanfattning av synpunkter framfördes vid sex hearingar med ordningsvakter och poliser i september 1996 och februari 1997. Stockholm: Rikspolisstyrelsen, Arbetsgruppen mot våld.

Ravintoloiden yhteistyö

Ongelma ja toimenpiteet

Australialaisessa turistikaupungissa Surfers Paradisessa oli eräällä ravintola- ja yökerhoalueella suuria alkoholista aiheutuvia ongelmia, muun muassa väkivaltaa, järjestyshäiriöitä ja ilkivaltaa. Näiden ongelmien ratkaisemiseksi perustettiin paikallinen keskusteluryhmä, joka koostui ravintoloitsijoista, muista liikkeenharjoittajista ja viranomaisten edustajista. Tahot muotoilivat yhteistyössä toimintasuunnitelman. Sen pohjalta tarkasteltiin muun muassa anniskelupaikkojen turvallisuutta ja tilannetta ylipäättään. Saatujen tietojen perusteella määriteltiin tulevien toimenpiteiden tavoitteet ja arviointiperusteet. Lisäksi laadittiin yhteinen alkoholistrategia.

gia. Näin rajoitettiin liialliseen alkoholinkäyttöön innostavia käytäntöjä, esimerkiksi ns. happy hour -tarjouksia. Sen lisäksi viranomaiset aloittivat ennaltaehkäisyyn tähtäävän tehovalvonnan. Baarien ja yökerhojen omistajille annettiin selkeät anniskeluohjeet ja samalla tähdennettiin niiden noudattamista, esimerkiksi ikärajojen osalta.

Tulokset ja pohdinta

Toimenpideohjelman vaikutuksia arvioitiin tieteellisesti. Systemaattinen havainnointi osoitti, että anniskelupaikkojen henkilökunta muutti työskentelytapojaan, esimerkiksi rajoittamalla tarjoilua liiallisesti päihtyneille asiakkaille. Alkoholin kulutus, varsinkin äärimmäisen humalahakuinen juominen, väheni. Sen lisäksi väkivaltatilanteet vähenivät tuntuvasti, niin ravintoloissa kuin kaduillakin.

Tällaiset toimenpiteet eivät välttämättä vaikuta negatiivisesti ravintoloiden kannattavuuteen — ainakaan pidemmällä aikavälillä. Asiakkaat, jotka tuntevat olonsa turvallisiksi, muodostavat hyvän pohjan terveille kaupankäynnille, myös ravintolamaailmassa. Vinoutuneen kilpailun riski häviää, mikäli kaikki alueen anniskelupaikat toteuttavat saman toimenpideohjelman.

Lähde: Grabesky, P. ja James, M. toim. (1995). The promise of crime prevention — leading crime prevention programs. Canberra. Australian Institute of Criminology.

Parannukset katuvalaistuksessa

Yksi toimenpidetyyppi, joka usein mainitaan rikosten tilannetorjunnasta puhuttaessa, on katuvalaistuksen parantaminen. Huonosti valaistut alueet tiheästi asutuilla alueilla lisäävät usein pahaa oloa, viestittävät hoitamattomuudesta ja muodostuvat usein valonaran toiminnan tyyssijaksi. Tämä taas johtaa usein siihen, että monet välttävät oleskelua tällaisilla alueilla. Pimeys itsessään saattaa siis olla kasvualusta niin rikollisuudelle kuin yleiselle turvattomuudentunteellekin. Tutkimustulosten perusteella tiedämme kuitenkin, että tilanteeseen on mahdollista puuttua valaistusta parantamalla.

Ongelma ja toimenpiteet

Kolmessa ongelmallisessa kaupunginosassa Lontoossa toteutettiin 1980-luvun alussa toimenpide katuvalaistuksen parantamiseksi. Näiden alueiden poliiseja pyydettiin nimeämään kadut, joiden valaistus oli huono ja joilla riski joutua rikoksen uhriksi oli suuri. Rikoksentorjuntatoimenpide tässä tapauksessa oli yksinkertaisesti kyseisten katujen valaistuksen modernisointi ja tehostaminen.

Tulokset

Tieteellinen selvitys osoitti, että tilanne parantui huomattavasti kaikilla kolmella alueella. Poliisin tietoon tulleiden autovarkauksien, automurtojen ja pahoinpitelyiden määrä väheni tuntuvasti, samoin kuin sekä miesten että naisten kokema turvattomuus. Kuuden viikon kuluttua toimenpiteiden toteuttamisesta kaduilla oli keskimäärin 50 prosenttia enemmän ihmisiä kuin aikaisemmin, ja lisäys koski sekä miehiä että naisia. Se, että yhä enemmän ihmisiä liikkui alueilla, on merkki siitä, että alueesta oli tullut houkuttelevampi. Tämä taas puolestaan johtaa epävirallisen kontrollin lisääntymiseen. Positiivista kuvaa vahvisti myös kokeilualueiden asukkaille suunnattu erityistutkimus. Se osoitti, että järjestyshäiriöt olivat vähentyneet dramaattisesti, ja että tilanne oli pysynyt hyvänä vielä vuoden kuluttua valaistuksen parantamisesta.

Pohdintaa

Kuten yllä oleva esimerkki osoittaa, voidaan rikollisuutta ja turvattomuutta ehkäistä julkisten paikkojen valaistusta parantamalla. Voitetaan paljon, mikäli tähän seikkaan kiinnitetään huomiota jo uusia alueita suunniteltaessa ja rakennettaessa. On tärkeää huomata, ettei kyse ole pelkästään useampien ja tehokkaampien valojen asentamisesta. Monesti kysymys on pikemminkin valaistuksen strategisesta tehostamisesta. Teknisen kehityksen ansiosta ei tehokkaammasta valaistuksesta välttämättä aiheudu energiankulutuksen kasvua. Uudet lamput säästävät energiaa huomattavasti. Valaistuksen parantaminen saattaa olla myös muulla tavoin taloudellisesti kannattavaa, esimerkiksi jos mahdollisuudet liikkeenharjoittamiseen paranevat alueen turvallisuuden lisääntyttyä. Esitelty esimerkki koskee keskustaympäristöä. Valaistusmuutokset ovat kuitenkin käyttökelpoinen menetelmä myös muissa paikoissa, esimerkiksi tunneleissa tai taajamien ulkopuolisilla alueilla.

Tässä yhteydessä on kuitenkin huomattava, etteivät kaikki tutkitut valaistusprojektit ole olleet tuloksellisia rikoksentorjunta- tai turvallisuusmielessä. Valaistuksen parantamisen onkin aina perustuttava ongelmien perinpohjaiseen analysointiin — samoin kuin kaikkien muidenkin ennaltaehkäisevien toimenpiteiden. Valaistuksen parantaminen ei siis ole mikään patenttiratkaistu, joka automaattisesti vaikuttaa rikoksia ehkäisevästi.

Lähde: Grabesky, P. ja James, M. toim. (1995). *The promise of crime prevention — leading crime prevention programs*. Canberra. Australian Institute of Criminology.

Metrovalvojat

Korkean työttömyyden aikoina on nuorisotyöttömyys yleensä suurta. Huonoimmassa asemassa ovat ulkomaisen alkuperän omaavat nuoret. Jos nuorilla ei ole mielekästä tekemistä, kokevat he helposti itsensä ulkopuoliseksi yhteiskunnassa ja ovat pidemmän päälle vaarassa ajautua rikollisuuden piiriin. Suuri osa nuorison tekemistä rikoksista tapahtuu julkisissa kulkuvälineissä. Esimerkkinä voidaan mainita väki- ja ilkivalta Tukholman metrossa. Osa matkustajista pitää julkisten kulkuvälineiden käyttöä turvattomana. Laajamittaisesta ilkeilyllä on myös aiheutunut suuria kustannuksia, Suur-Tukholman lähiliikenteessä noin 70 miljoonaa kruunua vuosittain.

Toimenpide

Vastaukseksi väkivalta-, ilkivalta- ja muihin ongelmiin Tukholman metrossa perustettiin niin kutsuttu valvojabprojekti. Projektissa koulutetaan ja työllistetään 20—25-vuotiaita nuoria, osin partioimaan metroissa viikonloppuöisin, osin työskentelemään päivisin muiden nuorten parissa. Metropartiointia on arvioitu tieteellisesti. Tämä kuvaus perustuu arviointia edeltäneeseen tilanteeseen. Partioinnin tarkoituksena oli siis ehkäistä varsinkin nuorten aiheuttamia rikoksia, vaaratilanteita ja ilkivaltaa metroissa. Valvojat puuttuivat rikostilanteisiin ja niiden uhkaan. Sen lisäksi heidän tehtävänä on luoda kontakteja, palvella ja kutsua tarvittaessa poliisi apuun. Koska valvojat ovat nuoria ja työskentelevät myös muiden

nuorten parissa päivisin, voivat he toimia positiivisina esikuvina metroissa tapaamilleen nuorille.

Noin 80 nuorta, joista useimmilla oli siirtolaistausta, palkattiin valvojiksi vuonna 1995. Sen lisäksi, että heidän tuli olla työttömiä, ei heillä myöskään saanut olla lähiajalta merkintöjä osallisuudesta rikolliseen toimintaan. Aluksi valvojat saivat kolmen viikon peruskoulutuksen. Koulutuksesta vastasivat muiden muassa poliisi ja Suur-Tukholman liikennelaitos (SL), ja siinä käsiteltiin palvelua, ensiapua, konfliktitilanteita, vartiointiym. lainsäädäntöä ja metroon liittyviä kysymyksiä. Se, että monilla valvojilla oli siirtolaistausta ja että he näin ollen kuuluivat moniin eri kieliryhmiin, helpotti kontaktien luomista eri kansalaisuusryhmien nuoriin.

Yhteisenä tunnusmerkkinä kaikilla valvojilla oli keltaiset takit. He partioidivat perjantai- ja lauantaiöisin, useimmiten kello 20:n ja 04:n välisenä aikana ja tarvittaessa myös muulloin. Jokainen työvuoro alkaa tapaamisella valvojen toimistolla. Sen jälkeen valvojat jaetaan neljän ryhmään ja partiointi alkaa. Jokainen ryhmä vastaa tietyistä rataosuuksista, jotka koostuvat useimmiten 3—4:stä asemasta. Vartioitava alue valitaan ongelmatilanteen mukaan — yhteistyössä SL:n kanssa. Partioinnin aikana jokainen ryhmä pitää säännöllisesti yhteyttä keskeisellä paikalla sijaitsevaan johtoryhmään — puhelimitse tai radiopuhelimitse. Työvuoron lopuksi ryhmät raportoivat vuoron tapahtumista johtoryhmälle. Yksi työn kulmakivistä, niin partiointiin kuin muunkin toiminnan osalta, on yhteistyö poliisin kanssa.

Tulokset

Valvojen metrossa tekemästä työstä laaditussa tieteellisessä analyysissä tutkittiin muun muassa tilannetta tiettyinä ajankohtina toiminnan aikana ja verrattiin sitä tilanteeseen vastaavina aikoina ennen toimenpiteiden aloittamista.

SL:n sisäisistä rikostilastoista kävi ensinnäkin ilmi, että rikosten määrä niillä asemilla, joilla oli partioitu, oli vähentynyt noin 46 prosentilla edellisvuoden vastaaviin aikoihin verrattuna. Merkittävimmin olivat vähentyneet väkivaltarikokset. Lisäksi myös muilla asemilla ilmoitettiin tapahtuneen noin 29 prosenttia vähemmän rikoksia kuin edellisvuonna, mikä

saattaa olla merkki siitä, että toiminnan vaikutukset ovat levinneet myös niille asemille, joilla ei partioitu. Saman tietolähteen mukaan rikoksien määrä itse metrojunissa väheni toiminnan aikana kokonaiset 64 prosenttia edellisvuoden vastaavaan aikaan verrattuna. Tässä tapauksessa väheneminen koski kuitenkin suurelta osin ikkunoiden rikkomista, mikä johtuu lähinnä teknisistä parannuksista, ei niinkään partioinnista.

Toiseksi poliisihälytykset niille asemille, joilla partioitiin, vähenivät 38 prosenttia edellisvuoden vastaavaan aikaan verrattuna. Muilla asemilla vähennys oli 10 prosenttia.

Kolmanneksi tutkimus osoitti, että partiointiasemilta poliisin tietoon tulleet rikokset olivat vähentyneet 32 prosenttia edellisvuoden vastaavaan aikaan verrattuna. Asemilla, joilla ei partioitu, vähennys oli vielä hiukan suurempi, 34 prosenttia. Tämä viittaa joko positiivisten vaikutusten leviämiseen tai siihen, että väheneminen johtui jostain muusta kuin valvojen työstä. Myös tässä yhteydessä eniten olivat vähentyneet väkivaltarikokset. Itse junissa tehtyjä rikoksia koskevat ilmoitukset vähenivät peräti 62 prosenttia. Tässä tapauksessa eniten vähenivät omaisuusrikokset.

Rikostilastojen lisäksi tutkittiin myös SL:n henkilökunnan ja matkustajien suhtautumista valvojiin. Kyselytutkimus osoitti, että SL:n henkilökunnan mielestä valvojen vaikutus rikollisuuteen ja työilmapäiriin oli positiivinen. Näyttää myös siltä, että mitä enemmän henkilökunta tutustui ja tottui valvojiin, sitä positiivisemmin he suhtautuivat valvojen työhön. Matkustajien haastattelujen perusteella voitiin todeta, että he olivat sitä mieltä, että partiointi tekee metron turvallisemmaksi. Varmoja johtopäätöksiä näiden kahden osatutkimuksen perusteella ei kuitenkaan voida tehdä, sillä vastaajia oli varsin vähän.

Pohdintaa

Tässä arvioinnissa on paljon epävarmuustekijöitä, jotka vaikeuttavat varmojen johtopäätösten tekemistä. Rikosmäärän vähentymistä ei esimerkiksi verrattu yleisiin rikossuhdanteisiin. Kyseessä voi olla lasku poikkeuksellisen korkealta tasolta, jolloin pudotus ei liity ollenkaan valvojen työhön. Mitään systemaattista analyysiä muista mahdollisista vaikuttavista tekijöistä ei myöskään tehty. Kyseeseen saattaisivat tulla esimerkiksi liikenne-

virran muutokset tai muiden rikoksantorjuntatoimenpiteiden vaikutukset. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että valvojien työllä on ollut positiivisia vaikutuksia rikollisuuden vähentymiseen. Sen lisäksi valvojien työ tuntuu vaikuttaneen positiivisesti myös henkilökunnan ja matkustajien viihtyvyyteen metroissa. Menestyksellisyys on varmasti vaikuttanut se, että toimenpiteet ovat olleet laajoja, säännöllisiä ja oikein rajattuja. Yksi toimenpiteen positiivisista vaikutuksista on myös se, että sen avulla voitiin työllistää työttömiä nuoria. Edellä kuvattu toiminta on tietenkin hyvin kallista, sillä se edellyttää nuorien kouluttamista ja työllistämistä. Tällaisella toiminnalla voidaan kuitenkin saada aikaan suuria inhimillisiä vaikutuksia ja taloudellisia säästöjä. Esimerkiksi ilkeistä aiheutuvat kustannukset ovat usein erittäin suuria.

Koska toiminta perustuu partiointiin, on myös tiettyjä eettisiä näkökohtia otettava huomioon. On esimerkiksi pohdittava, missä julkisen vastuun raja kulkee, ja tiedostettava valvojien turvallisuuteen tai heidän mahdollisiin virheisiinsä liittyvät kysymykset. Silloin kun partiointia ei hoida poliisi, on sille asetettava erityisen korkeat vaatimukset. Partiointi on menetelmä, jota tulee harkita vasta, kun muut keinot ovat tuloksettomia. Tässä tapauksessa toiminta suunniteltiin huolellisesti ja nuoret koulutettiin suhteellisen perusteellisesti. Yhteistyö poliisin kanssa oli samoin jatkuvaa ja kehittynyttä, mikä parantaa valmiutta suorittaa työ asiallisella tavalla.

Monin paikoin toteutetaan myös niin sanottua aikuispartiointia, jossa vapaaehtoisryhmät kulkevat varsinkin viikonloppuisin nuorten suosimilla kokoontumisalueilla. Yleensä tällaista toimintaa suoritetaan yhteistyössä poliisin, sosiaaliviraston ym. tahojen kanssa. Tavoitteena on lisätä turvallisuutta ja ehkäistä ilkivaltaa, väkivaltaa, päihteiden käyttöä ja muuta rikollisuutta. Tähän voidaan päästä, kun aikuisia on läsnä — esikuvina ja tarvittaessa asettamassa rajoja. Tärkeää on myös, että partioidivat tahot tekevät tiivistä yhteistyötä niin muiden vanhempien kuin viranomaisien kanssa. Kokemusten mukaan tällaista toimintaa harjoitetaan pääsääntöisesti vastuullisesti, eikä sillä ole havaittu olevan negatiivisia sivuvaikutuksia.

Lähde: Johansson, M. (1996). Utvärdering av ett brottsförebyggande projekt i Stockholms tunnelbana — Lugna Gatans värddprojekt. Stockholm. Kriminologiska institutionen. Stockholms Universitet.

luku 4.

Koulu

Suuren osan kaikista rikoksista tekevät koululaiset. Teini-ikäiset ovat rikosmielessä aktiivisin ikäryhmä. Pojat tekevät huomattavasti enemmän rikoksia kuin tytöt. Suurin osan niistä ihmisistä, jotka nuoruudessaan tekevät yhden tai useampia rikoksia, päätyy täysin lainkuuliaisen elämän pariin. Nuoruusvuosien aikana rikollisen elämäntyylin piiriin ajautuvat kuitenkin ne, jotka tekevät rikoksia jatkossakin. Mitä suurempi osa nuorista tekee rikoksia, ja mitä enemmän ja vakavampia rikoksia nämä nuoret tekevät, sitä suurempi on se joukko, josta valikoituvat ns. taparikolliset. Vain pieni osa kaikista poliisin tietoon tulleista rikoksista tehdään kouluissa. Kaikesta päätellen ilmoittamatta jääneiden rikosten osuus on kuitenkin suuri. Koska nuoret viettävät koulussa suuren osan ajastaan, ja koska koulun tehtävänä on opettaa ja kasvattaa elämää varten, on sillä myös keskeinen osa rikosten ehkäisemisessä.

Keskitetyt resurssit

Koulun tulee olla turvallinen paikka. Monissa kouluissa on kuitenkin ongelmia turvattomuuden, kiusaamisen, ilkivallan ym. kanssa. Näistä ongelmista saattaa pahimmassa tapauksessa aiheutua, että oppilaita ajautuu rikollisuuden pariin. Varsinkin ongelma-alueiden kouluissa riskit ovat erityisen suuria. Seuraava esimerkki osoittaa kuitenkin, että huonoltakin näyttävä kehitys voidaan kääntää parempaan päin.

Ongelma

Rinkeby on Tukholman lähiö, joka on rakennettu 1970-luvun alussa. Sen 14 500 asukkaasta suurin osa, noin 80 prosenttia, on ulkomaista alkuperää. Alueella asuu yli 100 kansalaisuuden edustajia. Alueen työttömyysluvut ovat korkeita, ja noin puolet aikuisväestöstä saa sosiaalitukea. Koulutustaso on suhteellisen matala, eikä monilla ole tarvittavia ruotsin kielen taitoja. Alueen ainoa yläasteen koulu on Rinkeby-koulu, jossa on noin 400 oppilasta. 1980-luvun lopussa ei koulua juurikaan arvostettu; se oli töhritty suurelta osin, ja sisustus ja kalusteet oli tarvelty. Koulukiusaaminen oli arkipäivää ja muutaman oppilaan ryhmien katsottiin vaikuttavan negatiivisesti koulun ilmapiiriin. Oppilaat tunsivat olonsa turvattomaksi, henkilökunnan parissa vallitsi tappiomieliala ja puolet koulun johdosta irtisanoutui.

Toimenpiteet

Vuonna 1989 koulussa aloitettiin laajamittainen työ järjestyksen palauttamiseksi. Kyseessä ei ollut yksittäinen toimenpide, vaan paketti, johon sisältyi useita erilaisia toimenpiteitä. Ensin aloitettiin läheinen yhteistyö rehtorin ja koulun henkilökunnan välillä. Lisäksi perustettiin ”Koti ja koulu”-yhdistys ja oppilasneuvosto. Jo aikaisessa vaiheessa kutsuttiin kaikki oppilaat ja heidän vanhempansa keskustelemaan henkilökunnan kanssa tilanteen parantamisesta. Vanhempien toiveena oli yhtenäinen, puhdas ja rauhallinen koulu. Koululla ei ollut resursseja korjata ja maalata tiloja, mutta vanhempien ja oppilaiden avulla sekä kiinteistöviraston taloudellisella tuella toiveet voitiin toteuttaa. Jatkossa koulun hyvä kunto oli oppilaiden vastuulla, ettei esimerkiksi töhrintää esiintyisi.

Yhtenä toimenpiteenä oppilaiden opettamisessa vastuullisuuteen oli, että jokainen seitsemäsluokkalainen sai työskennellä yhden päivän niin sanottuna päivystysoppilaana, jonka tehtäviin kuului vahtimestarin, huoltomiesten, kirjastonhoitajan ja keittäjien auttaminen, samoin kuin siitä huolehtiminen, että muut oppilaat käyttäytyivät niin kuin pitääkin. Tätä nykyä on yhteistyö koulun, oppilaiden ja vanhempien välillä kehittynyt varsin pitkälle. Koululla on paikallinen johtokunta, jossa vanhemmat ovat enemmistönä. Lisäksi vanhemmat ovat edustettuina luokkien vanhempainryhmissä. Oppilaat pääsevät vaikuttamaan luokkaneuvoston, oppilasneuvoston ja paikallisen johtokunnan kautta. Muista muutoksista voidaan mainita seuraavat:

- Tietotekniikkaan on tehty mittavia panostuksia. Jokaisessa luokassa on tietokoneita, jotka on kytketty verkkoon ja joissa on Internet-yhteys. Koulun kotisivulla toivotetaan vierailijat tervetulleiksi tutustumaan Rinkeby-kouluun ja ajankohtaisiin projekteihin. Lisäksi jokaisella oppilaalla on oma sähköpostiosoite. Erillisissä tietokoneluokissa oppilaat voivat tehdä läksyjään kouluajan jälkeen.
- Koulussa laadittiin myös ohjelma, joka perustuu islamin, juutalaisuuden ja kristinuskon yhtäläisyyksiin, varsinkin alkuperää ja uskonkäsitteitä koskevissa kysymyksissä. Tuomalla esiin yhteiset historialliset ja uskonnolliset lähtökohdat haluttiin lisätä ymmärrystä erilaisten

kulttuuristen ryhmien ja yksilöiden välillä. Toiminnasta on virinnyt ”Abrahamin lapset”-säätiö, ja ideat ovat levinneet myös muualle maa-

- Koulukiusaamisen, väkivallan ja rasismien ehkäisemiseksi on laadittu kattava ja perinpohjainen toimintaohjelma. Ohjelmaan kuuluu muun muassa konfliktien seurantaa ja välituntivalvonnan tehostamista. Jokaisella luokalla on selvät säännöt, ja oppilaat allekirjoittavat sopimuksen, jossa he lupaavat olla kiusaamatta, lyömättä tai solvaamatta ketään. Jokaiselle oppilaalle tehdään myös henkilökohtainen kehityssuunnitelma, jonka allekirjoittaa koulun edustaja, oppilas itse ja hänen vanhempansa.

Rinkebyssä on myös pyritty kokoamaan yhteen kaikki kunnallishallinnon nuorille tarjoamat resurssit — esimerkiksi koulu-, vapaa-ajan-, kulttuuri- ja sosiaalitoimen resurssit. Neuvotteluiden tuloksena on useita toimintoja päätetty siirtää koulun tiloihin. Näissä neuvotteluissa vanhemmilla oli suuri rooli. Ensimmäisenä siirtyi kunnallinen musiikkikoulu Rinkeby-koululle. Sen tarjoamaa opetusta mukautettiin myös oppilaiden toiveisiin. Tällä tavoin voitiin kallis ja elitistinen musiikkikoulu korvata halvemmalla ja huomattavasti suositummalla vaihtoehdolla. Rinkeby-koulussa avattiin myös kulttuuri- ja tanssikoulu, joka oli avoin myös muiden koulujen oppilaille. Vuonna 1998 kulttuuri- ja tanssikoulun toimintaan osallistui noin tuhat oppilasta koulun 1 600:sta. Tämän toiminnan piiriin hakeutuu oppilaita myös Rinkebyn ulkopuolelta.

Yhdessä sosiaaliviraston kanssa kouluun perustettiin myös niin sanottu koulupäiväkot. Sen tavoitteena on, että oppilaat, joilla on suuria vaikeuksia, voisivat pysyä kouluympäristössä — laitokseen siirtämisen sijaan. Kaksi erityisopettajaa ja kaksi vapaa-ajanohjaajaa palkattiin huolehtimaan tällaisista oppilaista. Erityistukea tälle yksikölle — ja muillekin koulun oppilaille — antavat lisäksi kaksi koulukuraattoria. Tarkoituksena on koko ajan ollut, että oppilaat olisivat koulupäiväkodissa ainoastaan niiden tuntien aikana, joilla he ovat olleet erityisen rauhattomia. Tällä tavoin tunnit ovat rauhoittuneet, mikä on parantanut samalla muidenkin oppilaiden opiskeluympäristöä. Koulupäiväkodin oppilasmäärää on pystytty menestyksekkäästi pienentämään toiminnan aikana.

Myös sosiaaliviraston kenttätöiminnot siirtyivät koululle. Aikaisemmin ne sijaitsivat kalliissa huoneistoissa koulun lähistöllä, ja kontaktit oppilaisiin jäivät puutteellisiksi. Muutosten jälkeen kontaktit ongelmaoppilaisiin ovat parantuneet. Sosiaalivirasto on lisäksi aloittanut useita eri toimintamuotoja nuorille, esimerkiksi tyttökahvilan ja nyrkkeilyvalmennuksen, ja näin houkutellut mukaan sellaisiakin oppilaita, jotka aikaisemmin olivat hyvin passiivisia.

Rinkebyn nuorisotalon katsottiin toimivan huonohkosti. Ensimmäisenä toimenpiteenä päätettiin sen toiminta siirtää koulun yhteyteen. Eräs yksityinen yhdistys sai oikeuden toiminnan pyörittämiseen sillä ehdolla, että nuorisotaloa pidetään avoinna 365 päivänä vuodessa klo 16—24. Oppilaita autetaan läksyjen teossa joka ilta, myös lomien aikana. Kotitehtävien tekoa tukemassa on muun muassa koulun henkilökuntaa, paikallisen siirtolaisyhdistyksen edustajia ja muita vapaaehtoisjärjestöjä. Oppilaille tarjottava apu on siis laajamittaista, ja se toteutetaan suurelta osin vapaaehtoisvoimin.

Myös työttömille 18—24-vuotiaille nuorille on kehitetty toimintaa ongelmien — varsinkin rikollisuuden — vähentämiseksi. Aluksi nuoret saivat käyttää koulun liikuntatiloja arkisin kello 22—24 sillä ehdolla, että he itse vastaavat tilojen kunnosta. Sen jälkeen on käynnistetty ympäristötoimintaa ja perustettu kuntosali, moottoripaja ja nuorisolehti. Projektin on rahoitettu EU-varoin.

Tulokset

Rinkeby-koulun muutostöitä ei ole arvioitu tieteellisesti. Tulosten kuvailu perustuukin suurelta osin toiminnassa mukana olleiden pääasiassa vuonna 1998 antamiin tietoihin. Uusien johtamisrakenteiden, joiden avulla yritettiin saada myös oppilaat ja vanhemmat mukaan päätöksentekoon, sanottiin lisänneen ja laajentaneen näiden ryhmien vaikutusmahdollisuuksia ja vastuuta koulussa. Oppilasneuvosto on voittanut yhden palkinnonkin koulun tilojen hyvän kunnan ansiosta. Palkintorahat päätettiin käyttää ilmaisen aamiaisen järjestämiseen niille, jotka eivät syö aamiaista kotona. Näin oppilaat jaksavat paremmin tunneilla, mikä taas puolestaan on johtanut opetustilanteiden rauhoittumiseen. Lapsille ja nuorille suunnattujen resurssien keskittäminen koululle on tuottanut monia positiivisia vai-

kutuksia. Kunnallinen musiikkikoulu on elvytetty uuteen kukoistukseen, ja kulttuuri- ja tanssikoulu on saavuttanut suuren suosion. Koulupäiväkohti on mahdollistanut erityisen vaikeiden oppilaiden pitämisen koulussa ja samalla taannut muille oppilaille työrauhan. Sosiaaliviraston kenttätyön muutto koululle on tehostanut sen toimintaa ja samalla leikannut kustannuksia. Se on myös poikanut uusia toimintamuotoja. Nuorisotalotoiminnan keskittäminen koululle on vetänyt paikalle oppilaita myös koulupäivien jälkeen, viikonloppuisin ja loma-aikoina.

Kaikki ovat yhtä mieltä siitä, että koulun ilmapiiri on parantunut huomattavasti toimenpiteiden myötä. Samalla oppilaiden mahdollisuudet keskittyä koulutyöhön ja harrastaa ovat parantuneet. Se on tärkeää varsinkin niille oppilaille, joiden kotiolosuhteet ovat rikkonaiset. Myös työttömien nuorten parissa tehty työ on ollut hedelmällistä. Kolmasosa niistä, jotka ovat olleet mukana alusta lähtien, on löytänyt vakituista työtä.

Tilanteen seuraamiseksi koulussa tehdään kyselytutkimus jokaisen lukuvuoden lopussa. Sekä oppilaiden että vanhempien kokemuksia kartoitetaan. Tulokset ovat tähän asti olleet vakuuttavan myönteisiä. Kiusaamiseen, väkivaltaan ja alistamiseen liittyvät ongelmat ovat vähentyneet ja oppilaat tuntevat olonsa turvallisemmaksi. Muista tuloksista voidaan mainita koulun saama positiivinen julkisuus: koululla on vierailut paljon ryhmiä tutustumassa toimintaan, rehtorista on tullut suosittu luennoitsija ja Rinkebyn koulu on nostettu monissa yhteyksissä esiin esimerkkinä kouluille, jotka painiskelevat vastaavien ongelmien kanssa. Rinkebyn koulun erityispanostukset palkittiin vuonna 1998 European Crime Prevention -palkinnolla, joka myönnetään Euroopan parhaasta rikoksentorjuntahankkeesta.

Pohdintaa

Muutostöiden keskeisimpinä vaikuttimina eivät olleet rikoksentorjuntaan liittyvät näkökohdat. Siitä huolimatta niillä on ollut rikoksia ehkäiseviä vaikutuksia. Useat tutkimukset ovat esimerkiksi osoittaneet, että oppilaat, joiden suhde kouluun on heikko, ovat useammin taipuvaisia rikollisuuteen. Rauhallisemmassa koulussa esiintyy vähemmän ilkivaltaa, henkistä ahdistelua sekä väkivaltaa ja sen uhkaa. Rauhallisempi ilmapiiri parantaa myös oppilaiden oppimista ja antaa näin heille paremmat eväät tu-

levaisuutta silmälläpitäen — niin tietojen kuin sosiaalisten taitojenkin osalta. Myös näillä seikoilla saattaa olla rikoksia ehkäiseviä vaikutuksia. Suurin merkitys tällaisilla toimenpiteillä on tietenkin alueilla, joilla ongelmat ovat mittavia.

Lähteet: Brottsförebyggande rådet (1998). European Crime Prevention Awards 1998. De fem svenska bidragen. Stockholm: BRÅ. Lindström, P. (1992). Skolan i ett kriminologiskt perspektiv. Brottsförebyggande rådets tidskrift Apropå. 1992:5—6.

Tukihenkilötoiminta kouluissa

Tukihenkilötoiminnasta on muodostunut yleinen tapa puuttua lintsaamiseen, koulukiusaamiseen, ilkivaltaan ja muihin ongelmiin kouluissa. Menetelmä kehitettiin 1980-luvun alkupuolella Hassela-liikkeen aloitteesta, yhteistyössä muun muassa Österholmin koulun kanssa.

Ongelma

Österholmin koulu sijaitsee Skärholmenissa, eräässä Tukholman lähiössä. Koulussa on runsaat 400 oppilasta, joista noin kolmella neljäsosalla on siirtolaistausta. Ongelmat koulussa kasvoivat vuosien ajan. Vuonna 1981 tehty tutkimus osoitti, että 50 prosenttia oppilaista joi alkoholia 4—6 kertaa kuussa. Joka viides oppilas myönsi polttaneensa hasista. Joka kolmas poltti tupakkaa ja joka neljäs käytti nuuskaa. Rikostaso oli korkea ja koulukiusaaminen yleistä. Useita nuoria otettiin huostaan huumeiden käytön takia, ja muutamat heistä sijoitettiin Hasselan hoitokollektiiviin Hälsinglandiin.

Toimenpide

Samaan aikaan oli Hassela-kollektiivissa käynnistetty kehitystyö, jonka oppeja haluttiin siirtää myös koulujen huumeidenvastaisen työn osaksi. Nuorten kertoman perusteella muotoiltiin työskentelymalli, jota alettiin kutsua tukihenkilöohjelmaksi. Ideana oli, että kouluilla olisi nuoria tukihenkilöitä, jotka olisivat sitoutuneet huumeiden-, ja rikollisuudenvastaiseen työhön. Heidän tehtävänänsä olisi solmia ”hyviä” suhteita oppilaisiin ja toimia eräänlaisena siltana oppilaiden ja aikuismaailman välillä. Tällä tavoin toimimalla haluttiin ohjata oppilaiden asenteita ja käyttäytymis-

malleja oikeaan suuntaan, mikä taas puolestaan muuttaisi koulun sosiaalista ilmapiiriä. Aluksi päätettiin keskittyä yläasteen oppilaisiin.

Österholmin koulu valittiin pilottikouluksi muun muassa siksi, että Skärholmenissa asui erityisen paljon nuoria. Koulun johto ja henkilökunta suhtautuivat myönteisesti, olivathan he aikaisemminkin yrittäneet puuttua oppilaiden ongelmiin. Ensin otettiin yhteyttä nuoriin, jotka olivat halukkaita kouluttautumaan tukihenkilöiksi. Kahdeksan noin kaksikymmentivuotiaasta nuorta osallistui viikon mittaiseen tukihenkilökoulutukseen. Heidät työllistettiin osin työmarkkinatuella. Koulutus ja palkat rahoitettiin osittain muun muassa Yleisen eläkerahaston tuella. Vuoden 1984 alussa ensimmäiset tukihenkilöt aloittivat työnsä koulussa. Koulun opettajat toimivat heidän ohjaajinaan.

Periaatteessa Österholmin koulun tukihenkilötoiminnalla on edelleen samat tavoitteet kuin toiminnan alkaessakin. Vuodesta 1984 alkaen kaikki yläasteen oppilaat ovat osallistuneet viisipäiväiseen koulutukseen Hassela-kollektiivissa Hälsinglandissa. Lyhykäisyydessään koulutuksen tarkoituksena on parantaa nuorten elämänhallintaa. Tukihenkilöt ovat yhteistyössä koulun kanssa järjestäneet useita eri aktiviteetteja niin koulupäivien aikana kuin kouluajan ulkopuolellakin. He järjestävät muun muassa erilaisia tilaisuuksia lounastaukojen aikana, jotteivät oppilaat maleksisi keskustassa. Vastapalveluksena Skärholmenin keskustan yrittäjäyhdistys tukee koulun vuosikirjan kustantamista.

Koululle on lisäksi perustettu oppilaiden, vanhempien ja henkilökunnan urheiluseura, joka toimii Skärholmenin vapaa-ajantoiminnan moottorina. Tätä nykyä seuralla on noin 600 jäsentä. Harrastustoimintaan kuuluu muun muassa eri pallopelejä, tanssia, voimistelua, kuntosalitoimintaa, biljardia ja perhokalastusta. Lisäksi on ampumarata, jota voivat käyttää sekä oppilaat että vanhemmat. Urheiluseura on lisäksi ostanut noin sadat slalom-varusteet, joita voidaan lainata jäsenille. Monet oppilaat ovat tiiviisti mukana seuran toiminnassa. He hoitavat erilaisia tehtäviä aina valmentamisesta suksien huoltamiseen. Osa jäsenmaksuista lahjoitetaan Lasten syöpäsäätiölle. Seura on tukenut taloudellisesti myös koulun tekonurmikentän rakentamista.

Tärkein tavoite on koko ajan ollut lintsamiseen puuttuminen. Mikäli oppilas jättää tulematta kouluun, tukihenkilöt soittavat hänen kotiinsa. Tarvittaessa oppilas voidaan myös hakea kouluun. Toinen tärkeä osa-alue on yrittää välttää oppilaiden joutuminen erityisopetukseen, kenenkään ei haluta putoavan omalta luokaltaan. Siksi tukihenkilöt ovat tukena luokissa. Mikäli tukihenkilöiden apu ei riitä, turvaudutaan erityisopettajaan. Tukihenkilöiden tehtävänä on myös motivoida oppilaita jatkamaan lukiossa yläasteen jälkeen. Jos joku ei aio aloittaa lukiota, otetaan yhteyttä opinto-ohjaajaan, joka ottaa motivointityön vastuulleen. Tukihenkilöt ovat töissä aina railakkaimpien pyhien aikaan, esimerkiksi vappuna. Jos tukihenkilö tapaa oppilaan tai entisen oppilaan päihtyneenä, on hän yhteydessä nuoren perheeseen. Tukihenkilöohjelman alkamisen jälkeen on koulun henkilökunnan kykyä havaita eri tyyppinen päihteiden väärinkäyttö pyritty parantamaan, muun muassa kurssien avulla. Tukihenkilöt yrittävät vaikuttaa myös koulunsa jo lopettaneisiin nuoriin. Sen lisäksi he ovat yhteydessä vanhempiin ja kertovat yleisesti nuorten huumeidenkäytöstä. Österholmin koulussa on muodostunut perinteeksi, että 9-luokkalaisten koulun loppumisen yhteydessä järjestetään yön yli kestävä matka, johon kuuluu erilaista toimintaa. Näin koulun loppumista juhliitaan ilman alkoholia tai huumeita.

Kymmenen vuotta sitten alettiin perinteisen tukihenkilöiden rinnalle kouluttaa myös kahdeksaluokkalaisia tukioppilaita. Heidät valitaan oppilaanestyksellä, ja tukihenkilöistä poiketen he eivät ole työsuhteessa. Tukioppilaiden tehtävänä on pyrkiä luomaan kouluun ja luokkiin hyvä henki ja toimia uusien seitsemäsluokkalaisten kummeina koulussa. Österholmin koulussa on tätä nykyä noin 40 tukioppilasta, joiden ohjaajina toimivat opettajat ja Hassela-kollektiivin henkilökunta.

Tulokset

Itse tukihenkilötoiminnan toteuttamiselle asetetut tavoitteet tunnutaan siis saavutetun. Näihin tavoitteisiin kuului muun muassa, että kaikki kahdeksaluokkalaiset käyvät ”Hassela-koulun” ja oppivat tukihenkilöjärjestelmän perusidean. Tavoitteena oli myös järjestää enemmän mahdollisuuksia oppilaiden vapaa-ajanviettoon ja aktivoida vanhempia. Lisäksi haluttiin pitää yllä kontakteja entisiin oppilaisiin. Skärholmenin kaupungin-

osan toimintasuunnitelmaan onkin kirjattu tavoite, jonka mukaan kaikissa kouluissa tulisi olla jonkinlaista tukihenkilö- tai tukioppilastoimintaa.

Österholmin koulun tukihenkilöt ovat toteuttaneet monia ongelmien ehkäisemiseen tähtääviä toimenpiteitä. Tukihenkilötoiminnan vaikutuksia lintsuamiseen, koulukiusaamiseen, ilkivaltaan tai päihteiden käyttöön ei ole arvioitu tieteellisesti. Toiminnan tuloksia joudutaan näin ollen arvioimaan muulla tavoin. Österholmin koulun edustajat sanovat niin lintsuamisen, kiusaamisen kuin ilkivallankin vähentyneen. Silloin kun ongelmia kaikesta huolimatta esiintyy, voidaan niihin heidän mielestään puuttua nopeasti tukihenkilöjärjestelmän avulla. He ovat myös sitä mieltä, että tavoite siitä, että kaikki oppilaat suorittaisivat peruskoulun loppuun, ollaan saavuttamassa, muun muassa tukihenkilöiden ansiosta. Yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta on myös onnistuttu välttämään oppilaiden sijoittaminen muihin opetusmuotoihin.

Koulussa tehdyn työn tuloksia voidaan tarkastella tukholmalaisille 7.—9.-luokkalaisille suunnatun kyselyn valossa. Tutkimuksesta käy ilmi, että oppilaat kokevat Österholmin koulun viihtyisäksi ja turvalliseksi. Koulun oppilaat ovat tyytyväisiä luotettavien aikuisten läsnäoloon ja oppilaiden väliseen yhteenkuuluvuuden tunteeseen. Verrattuna suurimpaan osaan muista alueista kokevat he olonsa myös turvallisemmaksi ja suhteensa opettajiin paremmaksi. Sama koskee myös heidän mielipidettään järjestyksestä, työrauhasta, koulukiusaamisesta, töhrimisestä ja ilkivallasta. Näitä tietoja arvioitaessa on myös muistettava, että koulu sijaitsee alueella, joka on taloudellisessa ja sosiaalisessa mielessä ongelmallinen. Samoin on otettava huomioon, että monissa muissakin Tukholman seudun kouluissa on toteutettu samansuuntaisia toimenpiteitä.

Vuonna 1998 Tukholman kunnassa tehty tutkimus yhdeksäsluokkalaisten huumeidenkäytöstä antaa myös positiivisen kuvan Österholmin koulun tilanteesta. Alueen oppilaat polttavat tupakkaa vähemmän kuin melkein missään muualla Tukholmassa. Alkoholin käyttö, niin oluen, viinin kuin väkevienkin juomien, on myös vähäistä verrattuna muihin kunnan alueisiin. Myös suuria määriä juovien nuorien osuus on vähäinen. Sellaisia nuoria, jotka eivät koskaan ole juoneet itseään humalaan on verrattain

paljon. Huumeiden käyttö on miltei vähäisintä Tukholman kunnassa. Suhteellisen vähäinen alkoholin käyttö saattaa johtua siitä, että monen oppilaan juuret ovat kulttuurissa, jossa juodaan perinteisesti vähän tai ei ollenkaan.

Pohdintaa

Opettajien ja muun koulun henkilökunnan on usein vaikeaa omin neuvoin ratkaista koulussa ilmeneviä ongelmia. Usein tarvitaankin lisää aikuisia kouluun ehkäisemään lintaamista, kiusaamista, ilkivaltaa ym. Työllistämällä sosiaalisista kysymyksistä kiinnostuneita nuoria tukihenkilöiksi voidaan vakinaisen henkilökunnan panosta täydentää. Tukihenkilöt voivat auttaa erityistukea tarvitsevia oppilaita ja seurata heidän kehitystään. Nuoren ikänsä ansiosta he voivat toimia erinomaisina esimerkkeinä oppilaille. Näin he voivat myös toimia linkkinä nuorten ja aikuismaailman välillä. Tukihenkilöt voivat itsekin hyötyä työssään saamista kokemuksista tulevaisuudessa. Jotta toiminta voisi olla menestyksekkästä, on tärkeää, että tehtävään palkataan sopivia henkilöitä ja että he saavat hyvää työnohjausta. Ohjausta voivat antaa jotkut tietyt henkilökunnan edustajat yhteistyössä esimerkiksi Hassela-kollektiivin tyyppisen järjestön kanssa. Viime vuosina niin sanottu tukioppilastoiminta, jossa oppilaita valitaan tukemaan muita oppilaita, on yleistynyt.

Tällaisella toiminnalla voidaan saada ajan mittaan aikaiseksi parannuksia niin koulun kuin yksittäisten oppilaidenkin tilanteessa. Tietyillä osa-alueilla tukihenkilötoiminnalla voi olla positiivisia tuloksia myös lyhyellä aikavälillä, vaikkakin harvoin taloudellisessa mielessä. Toiminnan kustannustehokkuuden arviointi onkin mielletty ongelmalliseksi.

On myös muita tapoja saada lisää aikuisia kouluihin. Joissain kouluissa esimerkiksi eläkeläisiä on otettu mukaan lisäavuksi.

Lähteet: Hultgren, G. (1991). KIS. Kamratstöd i Stockholms skolor – en dokumentation. Stockholm: Stockholms skolförvaltning. Wedelin, A. Kamratstöd på Österholmsskolan i Skärholmen. Stockholm: Skärholmens stadsdelsförvaltning.

Työmessut

Työttömyys on suuri ongelma, varsinkin taloudellisesti, sosiaalisesti ja etnisesti jakautuneiden alueiden nuorille. Jos työllisyysnäkökulmat ovat huonot, voi olla vaikeaa motivoida nuoria viemään lukio-opintojaan loppuun. Ne nuoret, jotka lopettavat koulun kesken, ovat suuremmassa vaarassa ajautua rikollisuuden pariin kuin muut.

Ongelma

Eräässä Amsterdamin poliisipiirissä haluttiin puuttua siihen tosiseikkaan, että sosiaalisesti huonossa asemassa olevat lainrikkojat tekivät suuren osan kaikista rikoksista. Tutkimukset osoittivat, että monet nuoret katsoivat mahdollisuutensa työmarkkinoilla vähäisiksi, minkä vuoksi he eivät panostaneet koulunkäyntiin ja opintojensa loppuunsaattamiseen. Kaiken kaikkiaan tämän katsottiin lisäävän riskiä joutua rikollisen elämäntyylin piiriin.

Toimenpiteet

Kannustaakseen varsinkin maahanmuuttajataustan omaavia nuoria panostamaan koulutytöhön ja tällä tavoin parantamaan mahdollisuuksiaan työmarkkinoilla poliisi ehdotti työ- ja koulutusmessujen järjestämistä. Messut on sen jälkeen järjestetty vuosittain eräässä koulussa, jonka lähes kaikki noin 1 000 oppilasta ovat ulkomaista alkuperää. Tilaisuus on suunnattu nuorten lisäksi myös heidän vanhemmilleen. Messujen näytteilleasettajiksi valittiin lukuisia eri alojen yrityksiä. Ensimmäisenä vuonna tapahtumaan osallistui 35 näytteilleasettajaa ja sen jälkeen paikalla on ollut vuosittain yli 55 näytteilleasettajaa. Valitut yritykset ovat sellaisia, jotka ovat kiinnostuneita työllistämään maahanmuuttajataustan omaavia henkilöitä ja sen lisäksi valmiita tarjoamaan harjoittelupaikkoja ja mahdollisuuksia työllistymiseen. Yritykset tiedottavat omista tarpeistaan sekä harjoittelijoille ja työntekijöille asettamistaan vaatimuksista.

Samalla kun nuoret näkevät, kuinka pieni mahdollisuus on saada työtä ilman riittävää koulutusta, opastetaan heitä parantamaan mahdollisuuksiaan työmarkkinoilla. Messuilla työelämässä menestyneet henkilöt kertovat elämästään. Luennoimaan otetaan sellaisia henkilöitä, joiden tausta on samankaltainen kuin nuorillakin. Nämä esimerkilliset henkilöt korosta-

vat muun muassa sinnikkyuden merkitystä; on todella hyödynnettävä osaamistaan, jotta voisi parantaa asemaansa yhteiskunnassa. Myös tässä tapauksessa pyritään kohottamaan nuorten itsetuntoa ja motivoimaan heitä vakavaan opiskeluun. Erityistä painoarvoa messut saavat siitä, että joku korkean tason poliitikko avaa ne — esimerkiksi sosiaali-, opetus- tai pääministeri. Pääjärjestäjien, toisin sanoen poliisin ja koulun, ohella ovat monet muutkin tahot vaikuttaneet messujen toteutukseen, muiden muassa kunnanhallitus, paikallinen työvoimatoimisto ja kauppakamari.

Tulokset

Tieteellistä todistusaineistoa siitä, että nuoret olisivat toimenpiteen seurauksena käyneet koulunsa loppuun ja siten saaneet töitä, ei ole. Yrityksille suunnatun kyselyn perusteella tiedetään kuitenkin, että sadat oppilaat ovat hakenneet messuilla tietoa harjoittelu- ja työllistymismahdollisuuksista. Suuri määrä nuoria hakee töitä ja suurimmalle osalle heistä syntyy jonkinlainen kontakti johonkin yritykseen, esimerkiksi oppisopimuskoulutuksen, sisäisen koulutuksen tai työllistymisen muodossa. Näytteilleasettajat ovat innostuneita ja arvostavat suuresti tapahtumaa. On myös korostettava, että Alankomaiden taloudellinen tilanne oli huono messujen ensimmäisinä vuosina. Siitä huolimatta yritysten mielenkiinto messuja kohtaan oli suurta, ja se on vain kasvanut vuosien mittaan. Myös opettajat ja varsinkin oppilaat pitivät messuja hyvänä ideana. Lisäksi oppilaiden, poliisin, työvoimahallinnon ja muiden asianosaisten väliset kontaktit ovat parantuneet messujen ansiosta. Messut herättävät joka vuosi huomiota mediassa ja uutisointi on ollut kautta linjan positiivista. Vaikkei varmoja todisteita toiminnan vaikutuksista olekaan, on sitä vaikea nähdä epäonnistuneena toimintamuotona.

Pohdintaa

Tämä toiminta syntyi siis poliisin aloitteesta. Mikään ei kuitenkaan estä sitä, etteivätkö muutkin tahot voisi heilutella tahtipuikkoa, esimerkiksi kunta, koulu tai miksei paikallinen elinkeinoelämäkin. Muita perusasioita voi olla kuitenkin syytä jäljitellä. Amsterdamin messujen menestys johtuu varmasti esimerkiksi niiden sijoittamisesta nuorille tuttuun ympäristöön – heidän omaan kouluunsa. Tärkeää on myös ollut, että mukana olevat yritykset ovat todella olleet kiinnostuneita luomaan yhteyksiä maahanmuuttajataustan omaaviin nuoriin ja työllistämään heitä.

luku 5.

Autoihin kohdistuvat rikokset

Vuonna 1998 poliisin tietoon tulleiden autovarkauksien määrä oli Ruotsissa noin 48 000, autovarkauksien yritysten noin 17 000 ja automurtojen noin 152 000. Yhteensä rikoksia oli vuonna 1998 siis noin 217 000 (poislu-
kien autoihin kohdistunut ilkivalta), eli noin 20 prosenttia kaikista poliisille ilmoitetuista rikoslakirikoksista. Vakuutusuoja ja poliisin menette-
lytavat pitävät ilmoittamatta jääneiden autovarkauksien osuuden suhteel-
lisen pienenä. Automurtojen kohdalla jää ilmeisesti huomattavasti suu-
rempi osa rikoksista ilmoittamatta.

Autoihin kohdistuvat rikokset lisääntyivät voimakkaasti 1980-luvun ai-
kana. Poliisille ilmoitettujen autovarkauksien määrä kaksinkertaistui, ja
myös automurtojen määrä kasvoi rajusti, lukumäärällisesti noin 55 000
rikoksella. Oltuaan jonkin aikaa hyvin korkealla tasolla autovarkauksien
määrä väheni hieman 1990-luvun alussa. Automurtojen määrän kehitys
on ollut samansuuntaista.

Autoihin kohdistuvat rikokset jakautuvat maantieteellisesti epätasaisesti
ja ovat mitä suurimmassa määrin suurkaupunkien ongelma. Yleisesti otta-
en voidaan sanoa, että kaupungistumisaste vaikuttaa lisäävästi autovarka-
uksiin ja -murtoihin. 60 prosenttia Ruotsin kaikista autovarkauksista teh-
dään jossain kolmesta suurimmasta kaupungista, vaikka näillä alueilla asuu
vain 35 prosenttia väestöstä. Suurkaupungeissa autoihin kohdistuvan ri-
kollisuuden kasvu on ollut myös erityisen voimakasta.

Rikoksentorjuntanäkökulmasta katsottuna autoihin kohdistuvat rikok-
set ovat vaa'ankieliasemassa. Autovarkaudet ovat useimmiten mukana jos-
sain ammattirikollisen uran vaiheessa. Autovarkaat myös uusivat rikok-
sensa ensimmäisen tuomion jälkeen kaikkein todennäköisimmin. Tämän
lisäksi autoihin kohdistuva rikollisuus on yhteydessä myös muunlaiseen
rikollisuuteen. Varastettuja autoja käytetään usein muita rikoksia tehtäes-
sä, esimerkiksi asuntomurtojen yhteydessä. Ne ovat myös hyvin usein
osallisina liikenneonnettomuuksissa. Ehkäisemällä autoihin kohdistuvaa
rikollisuutta voidaan näin ollen torjua muunkinlaista rikollisuutta.

Autot aitaukseen

Tehokas tapa ehkäistä autovarkauksia ja -murtoja on parantaa niiden lukitusta. Autojen lukot on usein helppo murtaa, ja vartioimattomat autot, esimerkiksi parkkihalleissa, ovat suuressa vaarassa joutua rikoksen kohteeksi. Eräs menetelmä voisi olla autojen heikkojen lukkojen täydentämisen lisäesteellä.

Toimenpide

Tukholman esikaupunkialueella, Fisksätan kaupunginosassa, on kerrostalojen autohalleissa kokeiltu niin sanottua turva-aitausjärjestelmää. Kiinteistöyhtiö ja vuokralaisyhdistys päättivät yrittää pysäyttää autoihin kohdistuvan rikollisuuden. Tässä toimenpiteessä autohallit jaettiin pienempiin osiin rakentamalla aitaus aina kuuden parkkipaikan ympärille. Idea oli vaikeuttaa rikosten tekemistä. Toisessa vaiheessa rakennettiin lisäksi väliseinät aitausten sisään, jolloin jokaiseen osaan mahtui kolme autoa. Tätä tilannekohtaista toimenpidettä on arvioitu myös tieteellisesti.

Tulokset

Aitausten asentamisen jälkeen autoihin kohdistunut rikollisuus väheni koko vuokra-asuntoalueella. Lyhyen aikavälin vaikutus mitätöityi kuitenkin rikollisuuden siirtyttyä lähialueille. Hieman pidemmällä aikavälillä voitiin havaita positiivisempia tuloksia. Neljä vuotta toimenpiteen jälkeen katsotaan kyseisten rikosten vähentyneen 30 prosentilla — yleisten rikossuhdanteiden ja siirtymisvaikutusten vakioinnin jälkeenkin.

Seurantajakson aikana toteutettiin alueella myös muita rikosentorjunta-toimenpiteitä. Arvioinnissa tähdennettiin, ettei ole poissuljettua, etteikö osa vaikutuksista voisi aiheutua myös näistä toimenpiteistä, toisin sanoen ettei rikostason laskua kokonaisuudessaan voitaisi selittää tässä esitellyn toimenpiteen aiheuttamaksi. Jos kuitenkin tarkastellaan ainoastaan autoihin kohdistuvia rikoksia itse autohalleissa, voidaan niiden todeta vähentyneen noin 40 prosentilla suoraan turva-aitausten ansiosta.

Pohdintaa

Yhteenvetona voidaan todeta, että toimenpiteen lyhytaikaisten toimenpiteiden arviointi on epävarmaa, mutta pidempiaikaiset vaikutukset ovat

kaikesta päätellen olleet hyviä. Erityisen positiivista oli rikosten voimakas vähentyminen itse autohalleissa. Ei ole kuitenkaan poissuljettua, etteikö rikollisuus ainakin jossain määrin olisi siirtynyt lähialueille. Turva-aitauksissa olevat autot ovat siis paremmassa turvassa kuin ulos pysäköidyt. Yksi turva-aitausten haittapuoli on, että ne koostuvat kaltereista, eivätkä näin ole kovinkaan esteettisiä. Harvoin autohalleja tai pysäköintitaloja kuitenkaan alun perinkään mielletään esteettisiksi. Muita harkinnanarvoisia menetelmiä ovat muutokset, joilla lisätään rikollisten kiinnijäämisriskiä, esimerkiksi kiinnittämällä huomiota parkkitilojen epäviralliseen kontrolliin.

Lähde: Ringman, K. (1997). *Brottsförebyggande åtgärder i en förort - teori och praktik*. Rapport 1997:1. Stockholm. Kriminologiska Institutionen, Stockholms Universitet.

Asemien läheisyydessä sijaitsevien parkkialuiden uudelleensuunnittelu

Jotkut parkkipaikat houkuttelevat tekemään rikoksia. Yhtenä esimerkkinä voidaan mainita parkkipaikat, joita käyttävät lähinnä työmatkalaiset, jotka vaihtavat julkisiin kulkuvälineisiin. Nämä parkkipaikat ovat useimmiten vartioimattomia ja niillä on suuri määrä autoja aamusta iltaan. Tällaiset olosuhteet takaavat rikollisille ihanteellisen toimintaympäristön.

Ongelma

Erään vilkkaan södertäljeläisen aseman yhteydessä sijaitsevalla parkkialueella tehtiin keskimäärin yksi ajoneuvoon kohdistunut rikos päivässä. Pääasiassa kyse oli autovarkauksista ja -murroista, pyörävarkauksista ja ilkivallasta. Keskimääräinen vahinko rahassa mitattuna oli noin 12 500 kruunua/rikos, vuosittain yhteensä lähes viisi miljoonaa kruunua. Tällä parkkipaikalla tehtiin eniten kulkuneuvoihin kohdistuvia rikoksia koko kunnan alueella. Rikostasoon vaikuttivat myös huono valaistus, huono vartiointi ja se tosiseikka, että kuka tahansa saattoi ajaa auton parkkipaikan läpi ja sieltä ulos kenenkään huomaamatta.

Toimenpiteet

Lähipoliisi päätti puuttua tilanteeseen. Poliisi laati yhteistyössä eri tahojen (muiden muassa Ruotsin valtion rautateiden, paikallisen liikennelaitoksen ja kahden vakuutusyhtiön) kanssa useita menestyksellisiä toimenpiteitä tilanteen parantamiseksi.

- Asentamalla uusia pyörätelineitä mahdollistettiin pyörien lukitseminen rungosta käsin. Samalla toteutettiin tiedotuskampanja, jolla pyrittiin parantamaan pyöräilijöiden huolellisuutta.
- Alueen valaistusta parannettiin oleellisesti ja näköyhteyden alueelle estänyt mainoskyltti poistettiin. Parkkipaikka suojattiin aitauksella, jotta sinne voisi ajaa vain yhdestä suunnasta.
- Paikallispoliisi toteutti yhteistyössä vakuutusyhtiöiden kanssa neljän päivän kampanjan, jonka mottona oli ”tyhjennä autosi itse”. Kampanjatyötä tehtiin aamuin ja illoin, kun liikenne oli vilkkainta parkkipaikalla ja tiedotuspiste sijoitettiin siten, ettei kampanjaryhmää voinut olla huomaamatta. Asiasta kiinnostuneet autoilijat saivat suojautumisneuvoja, esimerkiksi olla jättämättä arvoesineitä autoon. Myös autoihin kohdistuvien rikosten kustannuksista kerrottiin.
- Toimenpiteitä täydennettiin lisäämällä poliisin partiointia alueella. Asiaan kuului, että paikallinen lehdistö raportoi toiminnasta useita kertoja, mikä lieene lisännyt sekä suuren yleisön että rikollisten tietoisuutta toimenpiteistä.

Tulokset

Näitä toimenpiteitä ei ole arvioitu tieteellisesti. Tulokset esitelläänkin sillä varauksella, että tilanne on jälkeinpäin saattanut muuttua. Saatavilla olleesta materiaalista ei voida tehdä varmoja tai pitkälle vietyjä johtopäätöksiä. Rikollisuuden korvautumista tai toimenpiteiden vaikutusten leviämistä ei myöskään voida arvioida. Poliisille tulleet ilmoitukset autoihin kohdistuneista rikoksista tällä paikalla ovat kuitenkin vähentyneet voimakkaasti, varsinkin tiedotuskampanjan ja alueen aitaamisen jälkeen. Heti näiden toimenpiteiden jälkeen vähenivät rikokset alueella miltei yhteen

seitsemäsosaan. Pidemmän aikavälin vaikutuksista ei voida kuitenkaan sanoa mitään varmaa, vaikkakin edellytykset tilanteen pysymiselle samanalaisena ovat hyvät. Suurin osa toimenpiteistä oli tilannekohtaisia. Painopiste asetettiin pysyviin toimenpiteisiin rikollisuuden vaikeuttamiseksi ja kiinnijäämisriskin lisäämiseksi.

Pohdintaa

Tässä tapauksessa toimi paikallispoliisi kantavana voimana. Toimenpiteitä ei kuitenkaan olisi voitu toteuttaa ilman muiden tahojen panosta. Vakuutusyhtiöt rahoittivat suuren osan toimenpiteistä, ja kunta oli aktiivinen muutostöissä. Yhteisin voimin onnistuttiin kaikesta päätellen saamaan aikaan pitkäaikaisia positiivisia vaikutuksia. Koska rikokset tällä hyvin pienellä alueella aiheuttivat suuria kustannuksia, oli perusteltua toteuttaa suhteellisen kallis parkkialueen aitaaminen. Varovaisesti arvioiden on toimenpiteen ansiosta saavutettu miljoonaluokan säästöjä vuosittain. On kuitenkin huomattava, ettei rikollisuuden muualle siirtymistä tai toimenpiteiden vaikutusten leviämistä ole mahdollista arvioida.

Lähde: Kehitysvirasto, Tukholman kunnan poliisiviranomaiset.

Paremmat alueet pitkäaikaispysäköinnille

Pitkäaikaispysäköintiä varten tarkoitetut parkkipaikat vetävät usein rikollisia puoleensa magneetin tavoin. Autot seisovat enemmän tai vähemmän syrjäisillä alueilla useita vuorokausia, eikä valvonta aina ole parasta mahdollista. Autoilijat, jotka ovat pysäköineet lentokenttien, satamien tai muiden liikenteen solmukohtien yhteyteen, ovat usein joutuneet palatessaan huomaamaan, että auto tai jotain siellä ollutta on varastettu.

Ongelma

Tässä esimerkissä käsitellään erästä parkkialuetta Tukholman satamassa. Alueella on seitsemän yksityistä paikoitusaluetta, yhteensä tilaa on noin 2 000 autolle. 1980-luvun lopussa alueella tehtiin huomattavan paljon autoihin kohdistuneita rikoksia: autovarkauksia ja -murtoja sekä ilkivaltaa.

Toimenpiteet

Eräs alueen läheisyydessä asuva parkkivahti yritti löytää ongelmaan ratkaisun. Hän alkoi tarkkailla aluetta öiseen aikaan. Vuonna 1991 poliisi ja eräs vakuutusyhtiö laativat tiedotuskampanjan autoilijoille muun muassa siitä, miten turvata auto esimerkiksi hälyttimillä. Tämän toimenpiteen jälkeen huomattiin rikollisuuden vähentyneen sataman parkkialueilla.

Parkkivahti ei ollut kuitenkaan tyytyväinen. Yhteistyössä kunnan, kunnallisen pysäköintiyhtiön, poliisin ja edellä mainitun vakuutusyhtiön kanssa hän aloitti pidemmälle tähtäävän rikosentorjuntatyön. Sovittiin, että parkkivahti vastaisi jatkossa pysäköintialueen toiminnasta.

Parkkialue, joka vahdin vastuulle tuli — noin 400 parkkipaikkaa satama-alueen 2 000:sta — varustettiin voimakkailla valonheittäjillä ja hälytyssireeneillä, joita molempia ohjasi liikkeentunnistin. Suurimman osan parannuksista rahoitti vakuutusyhtiö, joka tästä vastalahjaksi sai oikeuden mainostaa pysäköintialueella. Mikäli joku liikkuu alueella, kun hälytysjärjestelmä on aktivoitu, valonheittäjät syttyvät ja hälytyssireenit alkavat soida. Parkkivahti asuu itse lähistöllä, joten hän kuulee hälytyksen kotiinsa ja menee paikalle. Mikäli kyseessä ei ole väärä hälytys, hän kutsuu paikalle poliisin. Vasta sen jälkeen hän kulkee varovasti alueen poikki. Tarkoituksena ei ole kuitenkaan joutua lähikontaktiin rikoksesta epäiltyjen kanssa, päinvastoin. Vahti pitää noin 50 metrin turvaetäisyyden epäiltyihin. Välttääkseen vaarallisia tilanteita ei hän myöskään pidä mukanaan mitään lyömä- yms. aseita, ei edes taskulamppua. Strategia on toiminut hyvin, eikä hän missään vaiheessa ole joutunut osalliseksi tappeluun tai muuhun vastaavaan. Asiaan kuuluu myös, ettei alueen ympärillä ole aittaa. Autolla sinne pääsee vain yhdestä kohdasta, mutta jalan mistä suunnasta tahansa.

Vuosina 1993—95 oli parkkivahti mukana myös paikallisten nuorten moottorikerhossa. Nuoret saivat ajaa mikroautoilla parkkialueen niissä osissa, joille ei sillä erää ollut pysäköity autoja. Varsinkin talvisin oli alueella paljonkin tyhjää tilaa. Autoista kiinnostuneet nuoret saivat käyttöönsä hyvin valaistun radan, ja samalla parkkipaikan vartiointi hoitui luonnollisella tavalla.

Tulokset

Tätä rikoksantorjuntaprojektia ei ole arvioitu tieteellisesti. Tiedot tulok-
sista perustuvat paikallisiin rikostilastoihin ja mukana olleiden henkilöi-
den haastatteluihin. Yhteistyö poliisin kanssa sujui jouhevasti ja paikalli-
set asukkaat, poliitikot ja kunnallishallinnon edustajat antavat työlle täy-
den tukensa. Pidemmän aikavälin vaikutuksia on vaikea mitata rikostilas-
toja tutkimalla, sillä muutostöiden aikaan muuttui myös poliisin rikosil-
moitusten rekisteröintijärjestelmä. Varovaisia arvioita kehityksestä voi-
daan kuitenkin tehdä. Vuonna 1990 tehtiin sillä alueella, jolla parkkipai-
kat sijaitsevat, noin 200 autovarkautta tai -murtoa. Vuonna 1997 tehtiin
suurin piirtein samalla alueella noin 20 autoihin kohdistunutta rikosta.
Epäilemättä siis alueen autoihin kohdistuva rikollisuus on laskenut voi-
makkaasti. Selvintä lasku on vuodesta 1993 eteenpäin. Tällöin asennettiin
hälytys- ja valaistusjärjestelmät. Poliisin ja muiden paikallisten mukaan ei
parannukselle ole mitään muuta järkevää selitystä, kuin että toimenpiteet
ovat olleet tuloksellisia. Muissa Tukholman kaupunginosissa kehitys ei
ole ollut läheskään yhtä suotuisaa. Ei ole kuitenkaan poissuljettua, etteikö
rikollisuus olisi voinut siirtyä muille alueille. Siksi on myös vaikeaa arvi-
oida toimenpiteiden taloudellisia vaikutuksia.

Pohdintaa

Sekä valistuskampanjat että yöpartiointi ovat suhteellisen tavallisia rikok-
santorjuntatoimenpiteitä. Tämä rikoksantorjuntahanke poikkeaa muista
siltä osin, että siinä yhdistettiin teknisiä ratkaisuja hyvään vartiointival-
miuteen ja yhteistyöhön poliisin kanssa. Laajamittaiset tekniset ratkaisut
ovat harvoin houkuttelevia rikostenehkäisykeinoja, ne esimerkiksi ruen-
tavat tavallisesti ympäristöä. Tässä tapauksessa ei toimenpiteellä ollut py-
säköintialueen sijainnin ja rakenteen ansiosta tällaisia sivuvaikutuksia.
Läheinen yhteistyö poliisin ja kunnan kanssa on myös taannut toiminnal-
le tarvittavan tuen. Projekti on hyvä esimerkki siitä, että tilannekohtaiset
toimenpiteet tulee suunnata niille alueille, joille rikollisuus on keskitty-
nyt. Suurimmat ehkäisyvaikutukset tilannekohtaisilla toimenpiteillä —
esimerkiksi teknisillä ratkaisuilla — saavutetaan juuri sellaisissa tapauksis-
sa, joissa pienelle alueelle on keskittynyt paljon rikollisuutta. Tämä toi-
minta on myös konkreettinen esimerkki siitä, että yksittäiselläkin kansa-

laisella, tässä tapauksessa yrittäjällä, voi olla ratkaiseva osa paikallisen rikoksantorjuntaan tähtäävän yhteistyön organisoijana.

Lähteet: Haastattelutiedot ja poliisin rikosilmoitustilastot.

Parkkivahdit

Ongelma

Autoihin kohdistuvat rikokset jakautuvat ajallisesti ja alueellisesti epätaisaaisesti. Alueelliset analyysit osoittavat usein, että rikollisuus keskittyy muutamien harvoihin paikkoihin. Rikollisuutta ohjaavat tietenkin monet erilaiset tekijät kuten se, missä ja milloin rikoksia on helpointa tehdä. Varsinkin tilapäisesti pysäköidyt autot esimerkiksi suurissa kauppakeskuksissa tai urheilu- tai viihdetilaisuuksien yhteydessä houkuttelevat rikollisia puoleensa. Jos toimenpiteet suunnataan sellaisiin paikkoihin, voivat rikoksantorjuntaponnistelut olla erityisen tehokkaita.

Toimenpiteet

Muiden muassa Kanadassa, Alankomaissa ja Belgiassa käytetään autovarkauksien ja -murtojen torjumiseksi aktiivisten parkkivahtien järjestelmää. Kyseiset järjestelmät eroavat toisistaan paikkakunnittain hieman, mutta kaikissa on kyseessä uudentyypinen parkkivahtitoiminta, jossa vahdit antavat autoilijoille tietoa ja vartioivat erityisen ongelmallisia parkkialueita. Usein kyseisissä tehtävissä toimivat opiskelijat. Vahdit, jotka useimmiten liikkuvat pyörällä, pyrkivät muun muassa parantamaan autoilijoiden tietoisuutta rikosriskeistä ja mahdollisuuksista ehkäistä rikoksia. He jakavat tiedotusmateriaalia, juttelevat autoilijoiden kanssa ja jättävät varoitusviestejä autoihin, joiden ikkunat ovat auki tai joissa on näkyvillä varkaita houkuttelevaa tavaraa. Vahtien työtä helpottaa heidän yhtenäinen ja tunnistettava vaatetuksensa. Moniin projekteihin liittyy myös erityinen yhteyshenkilö poliisiin taholta. Vahdit voivat ottaa yhteyttä häneen, mikäli kohtaavat ongelmia, esimerkiksi jos paikalla liikkuu autovarkaiksi epäiltyjä henkilöitä. Turvallisuussyistä vahteja on neuvottu olemaan puuttumatta rikostilanteisiin. Vahtien rekrytoinnissa käytetään apuna soveltuvuustestejä, joilla mitataan muun muassa verbaalisia kykyjä, spontaani-

suutta ja motivaatiota. Koulutuksesta selviytyy tavallisesti yhdessä päivässä.

Tulokset

Tuloksia pidetään useimmiten varsin hyvinä. Useissa kokeiluissa on havaittu huomattavaa autovarkauksien ja -murtojen vähentymistä. Autoihin kohdistuvien rikosten määrän puolittuminen tällaisten toimenpiteiden ansiosta ei ole mitenkään tavatonta. Yksittäisillä vahtien työskentelypaikoilla saavutetaan usein paljon suurempiakin vaikutuksia. Kun tällainen toiminta aloitettiin eräällä suurella parkkialueella Brysselissä, putosi autovarkauksien vuosittainen määrä 30:sta kahteen. Kanadassa tehty tieteellinen selvitys osoitti, että pyöräilevien parkkivahtien avulla saatiin aikaan huomattavia positiivisia vaikutuksia. Rikollisuuden korvautumista esiintyi, mutta se oli vähäistä. Samalla toimenpiteen vaikutusten leviämisen lähialueille oli huomattavaa.

Pohdintaa

Rikoksentorjuntavaikutusten ohella voi vahtien toiminnalla olla muitakin positiivisia seurauksia. Viranomaiset ovat esimerkiksi kertoneet, että niin asukkaat kuin alueella vierailleet turistitkin ovat kokeneet paikkakunnat viihtyisämmiksi toimenpiteiden toteuttamisen jälkeen. Tällainen toiminta ei siis herätä ajatuksia tarkkailuyhteiskunnasta. On myös korostettava, että vahtijärjestelmä voidaan toteuttaa monin eri tavoin, ja vahdeille voidaan antaa varsin erityyppisiä tehtäviä. Vahdeille onkin annettu myös yleisemmän tason tehtäviä, kuten esimerkiksi tietyn lähiön osan, puiston tai vilkkaiden liikealueiden valvonta. Toiminnan muotoa ja sisältöä voidaan mukauttaa alueella vallitsevaan tilanteeseen.

Lähteet: Limbergen, ym. (1996). Promising Practices. Bryssel: The Permanent Secretariat for Prevention Policy. Barclay, P. ym. (1997). Preventing auto theft in commuter lots: A hike patrol in Vancouver. Teoksessa Clarke, R. toim. Situational crime prevention – successful case studies. New York: Harrow and Heston Publishers.

Parkkitalojen parantaminen

Vartioimattomat, syrjäiset parkkialueet houkuttelevat usein rikollisia puoleensa. Kaupungeissa on monien ihmisten voitava pysäköidä autonsa rajalliselle alueelle, ja näin ollen parkkitalot ovat usein ainoa vaihtoehto. Autopaljouden ja huonon valvonnan yhdistelmä tekee parkkitaloista usein rikollisten temmellyskentän. Tämän vuoksi autoilijat pitävät niitä tavallisesti turvattomina. Tilannekohtaiset toimenpiteet kiinnijäämisriskin lisäämiseksi voivat olla kuitenkin tällaisissa tapauksissa tuloksellisia.

Ongelma

Englannin Doverissa sijaitsevassa kunnallisessa parkkitalossa rehotti rikollisuus. Taloon mahtui noin 400 autoa, se oli viisikerroksinen ja kunnan omistama. Sen sisäänajoportti ei ollut vartioitu. Lippu ostettiin siltä tasolta, jolle pysäköitiin, ja se laitettiin auton tuulilasin sisäpuolelle. Öisin parkkihallia vartioi yksityinen vartiointiliike, ja päivisin kunnan työntekijät tekivät sinne satunnaisia tarkastuskäyntejä. Näillä konstein ei kuitenkaan pystytty torjumaan autovarkauksia eikä laajamittaista ilkivaltaa, jota esiintyi muun muassa graffitien, rikottujen ikkunoiden, ovien ja hissien muodossa. Viimemainittuja käytettiin myös ahkerasti yleisinä käymälöinä.

Toimenpiteet

Ongelmiin puuttuakseen kunta laati yhteistyössä poliisin kanssa tilannekohtaisen toimenpidepaketin. Suurimman osan ongelmista aiheuttivat nuoret, jotka pääsivät parkkitaloon kipeämällä ensimmäiseen kerrokseen. Tähän puututtiin asentamalla ristikot jokaisen kerrostason avoimiin osiin. Toinen toimenpide oli rappuihin ja hisseihin johtavan kulkuväylän varustaminen itsestäänlukkautuvalla ovella. Ovesta pääsi ilman avainta vain ulospäin. Muutosten jälkeen autoportti oli ainoa kulkuväylä päästä jalan rakennukseen. Lisäksi sisäänajo- ja muiden alueiden valaistusta parannettiin. Sisäänajoalueen läheisyyteen sijoitettiin myös taksikeskus, joka oli miehitetty arkinen aikaisesta aamusta keskiyöhön ja viikonloppuisin aina kello kahteen yöllä. Tämän jälkeen oli vaikeaa päästä rakennukseen huomaamatta. Muutamalla yksinkertaisella toimenpiteellä ohjattiin kaikki liikenne kulkemaan yhden ainoan kulkuväylän kautta. Ero on suuri alkupe-

räiseen tilanteeseen, jossa kuka tahansa saattoi kulkea mielensä mukaan talossa kenenkään häiritsemättä.

Tulokset

Toteutettujen muutosten vaikutuksia on arvioitu tieteellisesti. Muutoksia seuranneiden kahden vuoden aikana parkkitalossa tehtyjen rikosten määrä putosi lähes 50 prosentilla alkuperäiseen tilanteeseen verrattuna. Suurimmat vaikutukset nähtiin autovarkauksien määrässä, ne vähenivät yli 80 prosenttia. Automurtojen määrä väheni vain reilut 20 prosenttia, mikä otaksuttiin johtuvan siitä, että sellaisissa rikoksissa käytettiin omaa autoa apuna. Näin rikolliset pääsivät parkkitaloon ja sieltä pois normaaliin tapaan. Koska rikosten pelättiin siirtyvän lähialueille, tutkittiin myös kahden läheisen parkkialueen rikollisuuden kehitystä. Myös niillä käytettiin samanlaista maksujärjestelmää. Etukäteispeloista huolimatta voitiin todeta, että kaikenlainen autoihin kohdistuva rikollisuus väheni myös näillä alueilla. Vähennys oli kuitenkin yleisesti ottaen hieman pienempi kuin esimerkin parkkitalossa. Ellei vähennys johdu jostain tuntemattomasta tekijästä, ovat toimenpiteiden positiiviset vaikutukset levinneet myös lähialueille, eikä rikollisuuden korvautumista esiintynyt. Kunnan toimenpiteisiin sijoittamat varat tienattiin takaisin yhdessä vuodessa vähentyneiden huolto- ja korjauskustannusten muodossa. Tämä oli seurausta ilkivalan huomattavasta vähentymisestä. Toinen positiivinen taloudellinen seuraus oli, että parkkitalon käyttöaste nousi, mikä myös tiesi lisätuloja kunnalle.

Pohdintaa

Tämä tapaus on esimerkki siitä, miten suhteellisen yksinkertaisella fyysisen ympäristön parantelulla voidaan saavuttaa rikoksia ehkäiseviä tuloksia. Ennen kaikkea tarvitaan ongelmien kartoittamista, muutoin tällaisten ratkaisujen räätälöinti ei onnistu. Kiinnostavaa on varsinkin taksikeskukseen sijoittaminen sisäänajon viereen. Keskuksella on rikosentorjuntavaihtokutsia jo pelkän olemassaolonsa ja sijaintinsa ansiosta. Tällainen epävirallisen kontrollin lisääminen kiinnostanee monia.

Lähde: Poyner, B. (1997). Situational crime prevention in two parking facilities. Teoksessa Clarke, R. toim. Situational crime prevention — successful case studies. New York: Harrow and Heston Publishers.

Parkkipaikkojen kameravalvonta

Ruotsin lakiin tehty kameravalvontaa koskevat muutokset antavat laajemmat mahdollisuudet käyttää kameratekniikkaa erilaisten kohteiden suojaamisessa ja rikosten ehkäisemisessä. Isossa-Britanniassa kameravalvontaa on hyödynnetty jo pitkään. Kokemus on siellä osoittanut, että valvonta tulee rajata tietyille ongelmallisille alueille, kuten seuraavassa esimerkiksi rikollisuuden vaivaamalle pysäköintialueelle.

Toimenpiteet

Erään englantilaisen yliopiston yhteydessä sijaitsevien pysäköintialueiden turvaamiseksi ryhdyttiin kahdenlaisiin toimenpiteisiin. Parkkialueet sijaitsivat yliopistoalueella, ja niille pääsi vain miehitetyn tarkastusaseman kautta. Yksi pysäköintialueista sijaitsi aseman välittömässä läheisyydessä, mutta muut kolme varsin kaukana. Ensimmäisenä toimenpiteenä oli valaistuksen parantaminen ja näköyhteyttä rajoittavan kasvillisuuden poistaminen kaikilta pysäköintialueilta. Tavoitteena oli lisätä epävirallista kontrollia ja kiinnijäämisriskiä. Toisena toimenpiteenä pystytettiin valvontakameratori. Alueelle asennettiin ”pimeässä näkevä” kamera, jolla voitiin kattaa kaikki kolme syrjäisempää parkkialuetta. Torniin asennettiin myös kaiutinjärjestelmä, jonka avulla vartijat voivat puuttua rikoksesta epäiltyjen puuhiin ja tiedottaa autoilijoita.

Tulokset

Kokeilua arvioitiin tieteellisesti. Autoihin kohdistuvien rikosten tilastointi osoittaa, että ensimmäisellä toimenpiteellä — valaistuksen parantamisella ja kasvillisuuden poistamisella — ei ollut mainittavaa vaikutusta rikollisuuteen. Selitys lienee, ettei epävirallinen kontrolli toimenpiteistä huolimatta lisääntynyt parkkialueiden syrjäisen sijainnin vuoksi. Kameravalvonnan alkamisen jälkeen rikollisuus sen sijaan väheni huomattavasti. Uuden tekniikan avulla vartijat saivat ensimmäisen kuukauden aikana kiinni kolme henkilöä. Seuraavien kolmen kuukauden aikana saatiin kiinni vielä kolme varasta lisää ja lisäksi kolmea rikosta yrittänyttä varoitettiin kovaäänisten avulla. Vaikutukset olivat kuitenkin erilaisia erityyppisten rikosten kohdalla. Yleisimmät rikokset — automurrot — vähenivät voimakkaasti. Harvinaisemmat rikokset, kuten autovarkaudet ja ilkivalta, sitä vastoin eivät vähentyneet lainkaan. On myös huomionarvoista, että ri-

kokset vähenivät myös sillä parkkialueella, jota kameravalvonta ei kattanut. Syynä tähän lienee, etteivät rikolliset tiedeneet, ulottuiko valvonta myös tuolle alueelle. Näin yliopistoalue ei enää ollut yhtä houkutteleva rikollisille kuin aikaisemmin.

Pohdintaa

Koska autoihin kohdistuva rikollisuus aiheuttaa suuria taloudellisia vahinkoja ja muuta mielialaa uhreille, voi joissain tapauksissa olla kannattavaa toteuttaa myös kehittyneempiä toimenpiteitä, kuten yllä kuvatussa esimerkissä. Yksi edellytys lienee kuitenkin, että kyseessä on alue, jolla pysäköityjen autojen määrä on suuri, ja rikollisuuden taso alun alkaen korkea. Kameravalvonnan kannattavuutta arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota myös eettisiin näkökohtiin. Valvonta voidaan kokea myös perusteettomaksi yksityisyyden loukkaamiseksi. Edellä mainitussa tapauksessa eivät haittapuolet kuitenkaan olleet suuria. Syrjäisten parkkialueiden kameravalvonta voi jopa lisätä niillä liikkuvien ihmisten kokemaa turvallisuudentunnetta.

Lähde: Poyner, B. (1997). Situational crime prevention in two parking facilities. Teoksessa Clarke, R. toim. Situational crime prevention – successful case studies. New York: Harrow and Heston Publishers.

luku 6.

Polkupyörä- varkaudet

Ruotsissa ilmoitettiin poliisille vuonna 1998 reilut 104 000 polkupyörävarkautta. Tähän rikoskategoriaan kuuluvat niin sellaiset tapaukset, joissa polkupyöriä varastetaan ja myydään eteenpäin, kuin sellaisetkin, joissa polkupyöriä laittomasti “lainataan” lyhyeksi aikaa. Lisäksi lukuun sisältyy tuntematon määrä tapauksia, jotka todellisuudessa ovat vakuutuspe-toksia. Useina 1990-luvun vuosina oli ilmoitusten vuosittainen määrä noin 120 000, mutta viime vuosina se on hieman pienentynyt. Edelleen polku-pyörävarkaudet kuuluvat kuitenkin — automurtojen ja ilkivallan ohella — Ruotsin yleisimpien rikostyyppien joukkoon. Todellinen varkauksien lukumäärä on suurella todennäköisyydellä huomattavasti suurempi. Varsinkin vakuutusyhtiöiden korkeiden omavastuuosuuksien takia ei suurta osaa varkauksista koskaan ilmoiteta poliisille.

Polkupyörät ovat jatkuvasti kehittyneet kalliimpaan suuntaan, mikä te-kee niistä varsin kiinnostavan kohteen rikollisille. Pyörien suosio varkai-den keskuudessa on varmasti yhteydessä niiden helppoon varastettavuuteen. Lisäksi pyörät on helppo myydä eteenpäin. Varsinkin se, että polku-pyörää voi käyttää rikospaikalta poistumiseen, tekee siitä erityisen alttiin varkauksille. Tutkimustulokset osoittavat, että suurin osa ruotsalaisista pitää pyörävarkauksia suurena ongelmana asuinympäristössään. Nämä näennäisen mitättömät rikokset aiheuttavat siis paljon harmia.

Paremmat säilytystilat polkupyörille

Ongelma

Pyörävarkauksien paikallisessa ehkäisyssä on paljon kysymys polkupyö-rien pysäköinti- ja säilytyspaikkojen turvallisuuden parantamisesta. On syytä korostaa, että pyörät on voitava lukita kiinni johonkin, kun ne jätet-ään väliaikaisesti esimerkiksi koulujen, erilaisten palvelutilojen, kauppo-jen tai juna-asemien ym. yhteyteen. Polkupyörävarkaudet voivat olla niin spontaaneja päähänpistoja kuin harkittuja rikoksiakin.

Toimenpiteet

Tässä esitelty toimenpide ei perustu konkreettiseen esimerkkiin, vaan teo-reettisiin ja empiirisiin huomioihin. Pyörävarkauksia voidaan vähentää muun muassa parantamalla säilytystiloja. Tavallisesti pyörätelineet pitä-

vät vain pyörän pystyssä, mutta pyörän varmempi lukitseminen edellyttäisi kiinnittämistä rungosta. Kaikkialla maassa voi nähdä pyöriä lukitun kiinni tolppiin, mainoskyltteihin ja -telineisiin, mikä toisinaan on ongelmallista tavarankuljettajille, kauppiaille ym. Syy tällaiseen pyörien pysäköintiin on ilmeinen. Sellaisia pyörätelineitä, joihin pyörän voi kiinnittää rungostaan on yksinkertaisesti liian vähän. Markkinoilla on useita hyviä pyörätelineitä. Monet niistä ovat jopa liikuteltavia, mikä tietenkin tekee niistä monipuolisempia. Sellaiset telineet ovat tietenkin suhteellisen kalliita, mutta pidemmällä aikavälillä ne maksanevat itsensä takaisin. Yhä useammat pyöräilijät täydentävät pyöriensä lukitusta myös hyvillä irtolukkoilla, mikä mahdollistaa muunkinlaisia ratkaisuja. Pyörät voidaan esimerkiksi lukita yksinkertaiseen, tarkoitusta varten pystytettyyn terästelineeseen.

Eräässä järjestelmässä, jota parhaillaan kokeillaan Ruotsissa, pystyttää jokin tietty valmistaja pyörätelineitä, johon pyörät voidaan lukita rungostaan. Pystytys ja itse telineet rahoitetaan antamalla sponsoreille oikeus mainostaa toimintaansa telineiden yhteydessä. Tällaisessa ratkaisussa kunnalle aiheutuu kustannuksia ainoastaan pyörätelineiden pystyttämisessä tarvittavasta hallinto- ja päätöksentekotyöstä.

Toinen tapa puuttua pyörävarkauksiin on perustaa vartioituja pyörien säilytysalueita. Koska tämä menetelmä vaatii paljon resursseja, sopii se parhaiten sellaisille säilytyspaikoille, joita käytetään erityisen ahkerasti ja joilta myös varastetaan paljon pyöriä. Ensisijaisesti tällaista menetelmää voidaan käyttää hieman suurempien kaupunkien ongelma-alueilla. Tällaista menetelmää esitellään kappaleessa Vartioidut pyörien säilytysalueet.

Pohdintaa

Hyvä tapa ehkäistä tilapäisesti pysäköityjen pyörien varkauksia on siis parempien pyörätelineiden asentaminen. Käytännössä tämä tarkoittaa sellaisia telineitä, joihin pyörä voidaan lukita rungosta käsin. Mikäli yritykset lisätä pyöräilyä yksityisautoilun kustannuksella osoittautuvat menestyksekkäiksi, on pyörät voitava pysäköidä ilman alituista varkausriskiä. Toimivien pyörätelineiden asentaminen on suhteellisen yksinkertainen

mutta tärkeä rikostilanteita torjuva toimenpide, joka lisää turvallisuutta ja täten myöskin pyörän houkuttelevuutta kulkuvälineenä.

Epävirallinen kontrolli julkisilla paikoilla

Edellytyksenä pyörien pysäköimiselle julkisille paikoille, esimerkiksi kaupojen yhteyteen on, että pyöriä varten on olemassa järjeviä säilytyspaikkoja ja että pyöriissä on tarkoituksenmukaiset lukot. Näiden lisäksi on kuitenkin olemassa myös toisenlaisia toimenpiteitä, jotka voivat täydentää edellä mainittuja erinomaisesti ja jotka hyödyntävät epävirallista kontrollia.

Ongelma

Pyörien säilytysalueet on aivan liian usein sijoitettu syrjään muusta liikenteestä, ottamatta huomioon ihmisten läsnäolon mukanaan tuomaa rikoksia ehkäisevää vaikutusta. Ei ole lainkaan epätavallista, että esimerkiksi linja-autoaseman yhteydessä sijaitsevat pyörätelineet ovat hieman syrjemällä, esimerkiksi kioskin tai kahvilan takana ja lisäksi näköyhteyden estävän kasvillisuuden keskellä. Sellainen tilanne aiheuttaa varkaille lähes vastustamattoman kiusauksen.

Toimenpiteet

Seuraavaksi esiteltävä toimenpide ei pohjaudu konkreettiseen esimerkkiin, vaan teoreettiseen ja empiiriseen pohdintaan. Yksi mahdollinen ja usein tehokas konsti on pyörätelineitä ympäröivän kasvillisuuden poistaminen. Tässä esimerkkitapauksessa ei yksinään tällä toimenpiteellä kuitenkaan luultavasti saavutettaisi ratkaisevia rikoksentorjuntavaikutuksia. Sen sijaan voisi olla hyvä idea siirtää pyörätelineet katukahvilan takaa sen etupuolelle. Näin pyörät olisivat kaikkien ohikulkijoiden nähtävissä. Tällä suhteellisen yksinkertaisella toimenpiteellä lisätään varkaiden kiinnijäämisriskiä, mikä taas saattaa vähentää houkutusta varastaa pyöriä. Sen lisäksi myös rikosten selviämisprosentti kasvaa. Kyseessä ei tietenkään tarvitse välttämättä olla bussiaseman katukahvila, tarkoituksena on hallitusti käyttää hyväksi ihmisten läsnäolon mukanaan tuomaan kontrollia.

Pohdintaa

Rikosten ehkäiseminen epävirallisen kontrollin avulla on monellakin tapaa houkutteleva vaihtoehto. Suurin etu on sen tehokkuus ja lisäksi se on periaatteessa ilmaista. Useimmiten tarvitaan muutoksia paikan fyysisessä ympäristössä, mikä tietenkin maksaa. Mutta kun nämä muutokset on toteutettu, ovat toimenpiteet enemmän tai vähemmän pysyviä. Lisäksi tällaisilla toimenpiteillä ei ole eettisiä varjopuolia, rikosentorjunta on niin sanotusti näkymätöntä. Se ei myöskään aiheuta mielikuvia valvontayhteiskunnasta, kuten esimerkiksi vartiointi joissain tapauksissa. Kuten muidenkin tilannekohtaisten rikosentorjuntatoimenpiteiden yhteydessä, herää kysymyksiä rikollisuuden siirtymisestä muualle ja toimenpiteiden vaikutusten leviämisestä. Ainakin se, että osa pyörävarkauksista on yleisesti ottaen rehellisten ihmisten spontaaneja tekoja, puhuu sen puolesta, ettei rikollisuuden siirtyminen ainakaan kokonaan vesittäisi toimenpiteiden rikosentorjuntavaikutuksia.

Epävirallinen kontrolli asuntojen yhteydessä

Myös pyörien säilyttäminen kodin yhteydessä on tärkeä kysymys. Kuten aiemmin todettiin, kokevat useimmat ihmiset pyörävarkaudet suureksi ongelmaksi asuinalueellaan.

Ongelma

Niillä, jotka asuvat omakoti- tai rivitalossa, on usein mahdollisuus säilyttää pyöriä sisätiloissa, esimerkiksi omassa autotallissaan. Kerrostaloissa asuvien tilanne on toinen. Monissa kerrostaloissa on tosin erillisiä, lukittavia pyöräkellareita. Varkaudet ja ilkivalta ovat kuitenkin näiden tilojen ongelmia. Kerrostalojen yhteisiin tiloihin on suuri määrä avaimia, ja niitä saattaa helposti joutua väärin käsiin. Jos varas onnistuu pääsemään pyöräkellariin, voi hän kaikessa rauhassa yön aikana murtaa pyörän lukon. Tämän vuoksi pyöräkellarit ovat usein tyhjillään, ja niitä käytetään usein tilapäisinä juhla- tai yöpymispaikkoina. Ongelmien suuruusaste vaihtelee kiinteistöittäin ja alueittain. Sellaisissa suurissa kiinteistöissä, joissa asukkaiden välinen kommunikaatio ei toimi, voivat ongelmat olla erityisen suuria.

Toimenpide

Seuraavaksi esiteltävä toimenpide ei perustu konkreettiseen esimerkkiin, vaan teorioihin ja empiirisiin havaintoihin. Joissain tapauksissa on järkevää järjestää pyörien säilytyskatos talon ulkopuolelle, ei sisälle. Näin voidaan jossain määrin lisätä epävirallista kontrollia. Esimerkiksi sisäpiha, mikäli sellainen talossa on, voi olla hyvä paikka pyöräkatokselle. Mikäli pihaportit ovat lukittavissa, voidaan asiaankuulumattomien pääsyä alueelle vaikeuttaa. Sen lisäksi voivat ne asukkaat, joiden asuntojen ikkunat ovat pihalle päin, valvoa paikkaa. Parempi näköyhteys saattaa pelottaa varkaita ylipäättään ryhtymästä rikolliseen toimintaan, mutta myös helpottaa rikosten selvittämistä, mikäli niitä esiintyy. Jos talossa ei ole suojattua sisäpihaa, voi olla parasta sijoittaa pyörien säilytystelineet talon etupuolelle. Tässä tapauksessa rikoksensorjuntavaikutukset ovat hieman heikompia, muun muassa siksi että lukitun portin antamaa suojaa ei ole. Epävirallisen kontrollin lisäämisstrategiaan kuuluu olennaisesti, että säilytystilat ovat nähtävissä asunnoista käsin. Sen lisäksi täytyy pyöriille olla tarkoituksenmukaiset telineet, jotta ne voidaan lukita kunnolla. Tässäkin on siis kysymys toimivien säilytystilojen ja epävirallisen kontrollin yhdistämisestä.

Vartioidut pyörien säilytysalueet

1990-luvun alussa Linköpingin poliisi totesi pyörävarkauksien määrän kasvaneen ja olevan epätavallisen korkea. Samalla todettiin, ettei tilanteeseen juurikaan oltu yritetty puuttua. Korkean rikostason oletettiin olevan yhteydessä siihen, että kaupungissa oli paljon pyöräileviä opiskelijoita, toisin sanoen paljon mahdollisia kohteita varkaille. Samalla varastetuille pyöriille oli suuret markkinat.

Toimenpide

Linköpingin poliisi päätti — tutustuttuaan hollantilaisessa Groeningenin kaupungissa toteutettuihin toimenpiteisiin — aloittaa kokeilun pyörävarkauksien vähentämiseksi. Aloite sai tukea valtion poliisihallinnolta. Muita projektin yhteistyökumppaneita olivat Linköpingin kunta sekä muutama vakuutusyhtiö. Keskeinen uudistus oli kolmen vartioidun pyörien säi-

lytysalueen perustaminen. Tässä yhteydessä kunnan resurssit olivat tärkeitä, varsinkin ohjaajien palkkaamisessa, pyörien pysäköintialueiden remontoimisessa ja vartiointihenkilökunnan tilojen, vaatteiden, matkapuhelimien ym. kustantamisessa.

Kolme erityisen mielenkiintoista paikkaa valittiin vartioitaviksi alueiksi: keskustan rautatieasema, ydinkeskustan alue ja yliopistollinen sairaala. Kahdelle ensin mainitulle alueelle pysäköitiin paljon pyöriä ja niiltä myös varastettiin paljon pyöriä. Yliopistollisen sairaalan yhteydessä ei varkauksia ollut niin paljon, mutta alue oli kuitenkin pyöräilijöiden suosiossa, joten siellä säilytettiin paljon pyöriä. Remontoinnin yhteydessä pyörien säilytysalueet ympäröitiin aidalla. Aidatun alueen sisäpuolelle pystytettiin vartiointihenkilökunnan palvelupiste. Reilut 30 henkilöä palkattiin vartijoiksi. Henkilöt palkattiin työllistämisvaroin, joten heidän palkan- sa eivät kuormittaneet projektin budjettia. Työn yksipuolisuuden ehkäisemiseksi vartijat työskentelivät tietyn kiertojärjestelmän mukaan kaikissa kolmessa pisteessä. Heillä oli yhtenäinen vaatetus, josta projektin nimi ilmeni selvästi. Aseman ja sairaalan pysäköintipisteitä vartioitiin aikaisesta aamusta klo 20:een (sairaala) ja 21:een (asema). Ydinkeskustan piste oli avoinna vieläkin myöhempään.

Järjestelmä toimi periaatteessa ravintoloiden tai teattereiden vaatesäilytyksen tavoin: Asiakas sai pyörän pysäköidessään tarkastuslapun ja myös pyörään kiinnitettiin saman numeron omaava lappu. Pyörä luovutettiin asiakkaalle tarkastuslappua vastaan. Mikäli asiakas kadotti lappunsa, vaadittiin häntä esittämään henkilöllisyystodistuksensa sekä kertomaan pyörän sarjanumero, väri ja malli. Tätä käytäntöä toteutettiin väärinkäytösten ehkäisemiseksi.

Joka päivä henkilökunta keräsi hakematta jätetyt pyörät ja piti niistä kirjaa. Tämä tehtiin, jotteivät asiakkaat perusteettomasti voisi väittää pyöränsä varastetun vartioinnin aikana. Pysäköinti oli maksutonta. Vartioidut pysäköintialueet otettiin käyttöön maaliskuussa 1994. Poliisi pyöritti toimintaa vuoden 1996 loppuun, minkä jälkeen kunta otti sen vastuulleen. Taloudellisista syistä kunta joutui lopettamaan toiminnan vuoden 1997 aikana.

Tulokset

Tätä toimenpidettä ei ole arvioinut tieteellinen tutkimuslaitos, vaan Ruotsin poliisihallinto (Rikspolisstyrelsen). Sen tekemästä selvityksestä ilmenee ensinnäkin, että tietojen mukaan yhtään pyörää ei varastettu yhdeltäkään kolmesta alueesta toiminnan neljän vuoden aikana. Tämä on merkittävää ottaen huomioon alueilla säilytettyjen pyörien kokonaismäärän, joka on useita satoja tuhansia. Toinen huomionarvoinen seikka on poliisin tietoon tulleiden pyörävarkauksien määrä vartioitujen alueiden läheisyydessä kokeilun ensimmäisten seitsemän kuukauden aikana. Vertailukohtana olivat edellisen vuoden tilastot. Rautatieasemalla varkauksien määrä väheni 41 prosentilla ja sairaalan läheisyydessä 57 prosentilla. Ydinkeskustassakin varkaudet vähenivät 12 prosentilla. Keskimäärin varkaudet vähenivät näillä alueilla 26 prosentilla edellisvuoteen verrattuna.

Kahta asiaa on tässä yhteydessä korostettava. Ensinnäkin tiedot eivät koske ainoastaan vartioituja alueita, vaan myös lähiympäristöä. Toiseksi kysymyksessä ovat varkaudet kaikkina vuorokaudenaikoina, silloinkin kun vartiointia ei ollut. Kokonaismuutosta ei voida kuitenkaan sellaisenaan tulkita toimenpiteestä johtuvaksi, sillä yleisiä rikossuhdanteita tai rikollisuuden siirtymistä muille alueille tai korvautumista muun tyypillisillä rikoksilla ei ole tutkittu. Lisäksi projektin aikana toteutettiin myös muita pyörävarkauksien torjumiseen tähdänneitä toimenpiteitä, esimerkiksi turvamerkittyjen pyörien tarkastuksia. On mahdollista, että nämä toimenpiteet vaikuttivat pyörävarkauksiin vähentävästi myös tutkituilla alueilla.

Näistä seikoista huolimatta lienee todennäköistä, että vartioitujen pyörien säilytysalueiden perustaminen vähensi rikollisuutta. Se, että yhtään pyörää ei varastettu tutkimusaikana alueille pysäköityjen noin 80 000 pyörän joukosta, on varmasti vaikuttanut myös yleiseen rikostasoon, mihin myös kokonaisvähennys viittaisi. Linköpingissä tehty 1 000 vastaajan lomakekysely osoittaa myös, että monet hyödynsivät mahdollisuutta jättää pyöränsä vartioidulle alueelle. Vastaajien ylivoimainen enemmistö oli myös sitä mieltä, että pysäköintialueet oli sijoitettu oikein. Yli puolet vastaajista oli myös valmis maksamaan vartioinnista. Yli kymmentä kruunua ei siitä kuitenkaan juuri kukaan olisi maksanut.

Pohdintaa

Pyörien säilytysalueiden vartioiminen vaatii suhteellisen paljon henkilökuntaa. Sen lisäksi vaaditaan koko lailla remontoimista ja hankintoja, jotka tietenkin maksavat. Koska kunnalle pyörävarkauksien vähenemisestä kertyvät säästöt ovat melko pieniä, eivät näin kalliit toimenpiteet liene kannattavia. Hyödyt voivat kuitenkin olla myös muunlaisia. Säilytysalueiden vartiointi saattaa esimerkiksi lisätä julkista turvallisuutta ja viihtyisyyttä, kuten esimerkkitapauksessa toteutetun kyselyn perusteellakin voidaan havaita. Toiseksi se saattaa lisätä asukkaiden kuntaa kohtaan tuntemaa ”hyvää tahtoa”. Toiminta osoittaa kunnan välittävän asukkaiden ongelmista. Kolmanneksi voi paikallinen elinkeinoelämä hyötyä toiminnasta, tässä tapauksessa esimerkiksi keskustan kauppojen vilkastumisen muodossa. Neljänneksi turvallinen pyöräsäilytys julkisten kulkuvälineiden yhteydessä saattaa lisätä joukkoliikenteen käyttöä yksityisautoilun sijaan. Säilytyksestä voisi esimerkiksi saada alennusta bussilipun ym. näyttämällä. Huonoa lyhyen aikavälin kannattavuutta voidaan näin ollen kompensoida pidempikestoilla ja laajemmilla hyödyillä.

Linköpingin kokeilu herätti suurta kiinnostusta ja on sittemmin saanut monia seuraajia, esimerkiksi Gävlessä, Helsingborgissa, Karlstadissa ja Uppsalassa. Toimintamuodot vaihtelevat alueittain. Joissain paikoissa on vain palkattu vartijoita pyörien pysäköintialueille – ilman säilytyspalvelua. Toisissa tapauksissa on pyöräsäilytystoimintaa yhdistetty pyöräkorjaamoihin ja muihin toimintamuotoihin. Mahdollisuudet mukauttaa toiminta resursseihin ja tarpeisiin ovat hyvät. Kokemukset toiminnasta ovat lupaavia, mutta samalla tarvittaisiin myös lisäselvityksiä, jotta toimintaa voitaisiin arvioida täsmällisemmin.

Lähde: Rikspolisstyrelsen (1995). Projektet ”Aktion mot cykelstölder och Koll på Hoj”. RPS Rapport 1995:11. Stockholm: Rikspolisstyrelsen.

luku 7.

Vahingonteot

Vuonna 1998 Ruotsin poliisille ilmoitettiin lähes 121 000 vahingontekorikosta, mikä oli reilut 30 prosenttia kaikista poliisin tietoon tulleista rikoslakirikoksista. Näistä rikoksista noin 30 prosenttia kohdistui autoihin ja noin 11 prosenttia valtiolle, kunnille tai maakunnille kuuluvaan omaisuuteen. Töhryt ja graffitit muodostivat runsaat 23 prosenttia näistä rikoksista eli yhteensä noin 28 000 rikosta. Suuri osa vahingontekotapauksista jää kuitenkin ilmoittamatta. Tällainen rikollisuus koettelee varsinkin valtiota, kuntia ja maakuntia. Vahingonteot ovat siis monessakin mielessä suuri ongelma.

Kriminologit korostavat nopeiden toimien merkitystä. Kenellekään ei saisi tulla sellaista mielikuvaa, että jokin alue on jätetty oman onnensa nojaan, vaan turmellut esineet tai kohteet tulisi korjata välittömästi. Muussa tapauksessa alueella saattaa alkaa vaikeasti hallittava turmeltumiskierre. Hylätyt autot ovat klassinen esimerkki. Kun huomataan, että autosta on irrotettu osia, ei kulu kauaakaan ennen kuin hajottaminen on täydessä käynnissä. Voi siis olla vaarallista olla puuttumatta vahingontekoihin.

Graffitit ovat erityinen vahingontekojen muoto. Muusta kyseessä olevasta rikollisuudesta poiketen on useissa tapauksissa kysymys harkituista ja suunnitelluista teoista. Lainrikkijat näkevät itsensä toisinaan kapinallisen ja taiteilijan välimuotona. He käyttävät usein paljon aikaa ennakkosuunnitteluun ja itse maalaamiseen ja valokuvaavat usein huolellisesti työnsä. Kyseessä on ilkeä, joka aiheuttaa suuria kustannuksia. Ihmiset eivät yleensä pidä graffiteista ja katsovat niiden rumentavan ympäristöä. Varsinaisista graffiteista alkaa liukuva asteikko, joka päättyy täysin spontaaneihin töhryihin, esimerkiksi yleisten vessojen seinäkirjoituksiin. Jossain asteikon keskivaiheilla ovat poliittisesti värittyneet töhrät. Niissä ei taiteelliseen ulkoasuun kiinnitetä juurikaan huomiota, vaan tarkoituksena on ottaa kantaa johonkin poliittiseen kysymykseen.

Ei ole epäilystäkään, etteivätkö suurimpia ongelmia tässä yhteydessä aiheuttaisi varsinaiset graffitit. Graffitien tekijät ovat lisäksi usein sekaantuneet muunkinlaiseen rikollisuuteen. Tältä osin kyseessä ovat useimmiten graffiteihin liittyvät rikokset, esimerkiksi spray-maalien varkaudet. Näin graffitit saattavat toimia porttina muunkinlaiseen rikollisuuteen.

Nopeat puhdistustoimenpiteet

Graffitiongelmiin puuttumiseen soveltuvat parhaiten nopeat vastatoimenpiteet. Toisaalta on tärkeää puuttua töhrimiseen, jotteivät ongelmat alkaisi levitä, toisaalta on toivottavaa riistää töhrijoilta valmiista graffitista aiheutuva ilontunne. Kokemus on kuitenkin osoittanut, ettei töhrijoiden aktiivisuus aina vähene, vaikka heidän jälkensä jatkuvasti poistettaisiinkin. Tämä saattaa johtua siitä, että tekijät valokuvaavat työnsä heti niiden valmistumisen jälkeen. Nyttemmin kuuluisaksi tullessa New Yorkin metrossa käytetyssä strategiassa korostetaan kuitenkin töhryjen ja graffitien nopeaa poistamista.

Ongelma

New Yorkin metrossa oli massiivisia ongelmia töhrinnän kanssa. Periaatteessa kaikki vaunut oli kauttaaltaan töhritty, niin sisältä kuin ulkoakin. Graffitit vaikuttivat osaltaan siihen, että metrossa matkustaminen koettiin epämiellyttäväksi ja monet välttivät sen käyttöä. Vallitseva tilanne osoitti viranomaisten olevan kykenemättömiä puuttumaan ilkeältä ja järjestyshäiriöihin.

Toimenpide

Tässä vaiheessa viranomaiset päättivät toteuttaa kalliin toimenpiteen: tehtiin päätös siitä, että yhtään töhrittyä vaunua ei päästetä liikenteeseen. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että töhritty vaunu vedetään viipymättä pois liikenteestä ja siistitään. Toimenpiteellä oli se tärkeä vaikutus, etteivät töhrijät voineet nauttia töidensä hedelmistä. Tähän toimenpiteeseen yhdistettiin myös tiiviimpää poliisipartiointia metroissa.

Tulokset

Tutkijat ovat arvioineet toimenpiteen vaikutuksia. Toimenpide on ollut monelta osin menestyksellinen. Matkustajat ovat muun muassa olleet paljon aikaisempaa tyytyväisempiä. Kaupungin metro ei enää ole niin pelottava ympäristö kuin silloin, kun graffitit dominoivat näkyvää ympäristöä ja osoittivat konkreettisesti siellä vallitsevan epäjärjestyksen. New Yorkin toimenpiteet ovat levinneet ympäri maailman. Esimerkiksi Tukholman metrossa taistellaan graffiteja vastaan samankaltaisin menetelmin.

Toimenpiteet ovat kyllä kalliita, Tukholmassa noin 70 miljoonaa kruunua vuosittain, mutta matkustajat voivat nähdä tulokset selvästi. Kokonaan tai edes osittain töhrityt vaunut ovat nykyään harvinaisia Tukholmassa.

Pohdintaa

Voi tuntua hieman oudolta esitellä esimerkki yhdestä maailman suurimmista kaupungeista, kun kuitenkin käsitellään paikallista rikosentorjuntatyötä. Amerikkalaisten suurkaupunkien graffitikulttuureilla on kuitenkin yhtäläisyyksiä skandinaavisiin vertailukohtiinsa, vaikkakin ongelmien laajuus on tietenkin erilainen. Näin ollen esimerkiksi New Yorkissa käytetyt menetelmät saattavat olla tuloksekkaita täälläkin. Graffitit, poliittiset viestit ja spontaanit töhryt ovat yhtä lailla pienten yhteisöjen ongelmia. Välttömät puhdistustoimenpiteet ovat usein välttämättömiä osatoimenpiteitä ilkeiden ja sen seurausten kuriin saamiseksi.

Puhdistusstrategian haittapuoli on, että strategia saattaa haastaa vannonutuneet töhrijät kilpasille vastatoimenpiteiden kanssa. Siksi toimenpiteitä täytyykin joskus käyttää varoen ja harkitusti. Pahimmassa tapauksessa vahingonteot saattavat jopa lisäytyä. Eräs mahdollinen idea on töhrinnän aiheuttamien kustannusten julkaiseminen, esimerkiksi yleisillä paikoilla. Tarkoituksena on tällöin yrittää parantaa valtaväestön ja päättäjien tietoisuutta ja valmiutta ryhtyä toimenpiteisiin. Mikäli jonkinlainen ”töhrintäbarometri” julkaistaan, saattaa se kuitenkin johtaa myös siihen, että töhrijät jatkuvasti yrittävät ”parantaa ennätystä” ja kasvattaa kokonaissummaa, mikä näin tietenkin kääntäisi toimenpiteen itseään vastaan.

Lähteet: Sloan-Howitt, M. & Kelling, G. (1977). Subway graffiti in New York City: ”Gettin up” vs. ”Meanin it and cleanin it” teoksessa Clarke, R. Situational crime prevention — successful case studies. New York. Harrow and Heston Publishers.

SOU 1998, 90. Steget före — Nedslag i det lokala brottsförebyggande arbetet. Stockholm: Kommittén för brottsförebyggande arbete.

Toimenpidepaketti

Karlstadin poliisi kehitti 1990-luvun alussa innovatiivisia graffitienvastaisia toimenpiteitä. Näiden toimenpiteiden taustalla olivat graffiteista aiheutuneet lisääntyneet kustannukset. Kokonaisuudessaan toimenpiteet kestivät noin kolme vuotta.

Toimenpiteet

Ensiksi perehdyttiin graffitikulttuuria käsittelevään kirjallisuuteen, jotta saataisiin kuva kulttuurin toimintamalleista. Lähtökohtana oli tilanteen kartoittaminen ja tietojen kerääminen. Olemalla tekemisissä nuorison kanssa selvitettiin, ketkä olivat eri nimimerkkien takana. Tilannekohtaisena toimenpiteenä toteutettiin kauppojen kanssa ohjelma, jonka mukaan spray-maaleja myytäisiin vain kauppojen tiskeiltä käsin. Toisena toimenpiteenä kehoitettiin paikallis-tv:tä ja -lehtiä olemaan esittelemättä kuvia graffiteista, sillä töhrijoille se olisi kuin palkinto heidän teoistaan.

Keskeisin toimenpide oli kuitenkin pyrkimys kontakteihin töhrijoitten kanssa. Loppujen lopuksi onnistuttiinkin 10—15 nuoren ydinryhmä saamaan poliisitalolle tapaamiseen. Kokouksessa tarjottiin nuorten käyttöön erityistä paikkaa, jossa graffitien maalaaminen oli sallittua. Paikan käyttö edellytti kuitenkin lupausta olla töhримättä muualla. Tätä lupausta kontrolloitiin viiden viikon koeajalla. Kaupunkiin perustettiin graffitikerho, jonka jäsenet saivat luvan maalata erään sillan. Tunnistetut töhrijät saivat myös tehtäväkseen saneerata pahimmat graffitialueet. Heidän työnsä tehoa lisäsi se, etteivät he suvainneet muiden töhriä puhdistamiaan pintoja. Lisäksi töhrijoihin kohdistettiin myös erilaisia sosiaalisia toimenpiteitä, heille järjestettiin esimerkiksi yhteisiä matkoja. Osan töhrijoitten kanssa tehdystä intensiivisestä työstä tekivät hieman vanhemmat, työllistetyt nuoret, jotka olivat läpäisseet soveltuvuustestin. Tässä tapauksessa on siis kysymys tilannetorjuvien ja sosiaalisten toimenpiteiden yhdistelmästä.

Tulokset

Tätä toimintaa ei ole arvioitu tieteellisesti. Tulokset perustuvat saatavilla oleviin dokumentteihin ja haastattelumateriaaleihin. Projektissa mukana olleet arvioivat sen olleen varsin tuloksellinen. Karkeat arviot kertovat

graffitien vähentyneen noin 80 prosentilla. Nämä arviot perustuvat muun muassa ongelmakohteiden säännölliseen valokuvaamiseen. Toimenpiteiden kustannukset ovat olleet vähäisiä. Pääasiallisesti hyödynnettiin jo olemassa olevia resursseja ja palkattiin nuoria työllistämisvaroin. Täten kaikki viittakin siihen, että toimenpiteet olivat kannattavia — huolimatta siitä, että arviointiperusteet ovat epävarmoja. Muutamaa yksittäistä poikkeusta lukuun ottamatta ovat kaikkein aktiivisimmat töhriajat lopettaneet graffitien teon ja vieläpä kokonaan vetäytyneet rikollisesta toiminnasta. Vähitellen projektissa työskennelleet henkilöt siirtyivät muihin tehtäviin, mikä vaikutti myös projektin tehoon: graffitiongelmien palasivat uuden graffitisukupolven myötä. Kaikki viittaa siis siihen, että tämäntyyppisen toiminnan on oltava pysyvää, mikäli halutaan saavuttaa pidempiäaikaisia vaikutuksia.

Pohdintaa

Tämän strategian perustana oli töhriajojen tunnistaminen ja keskustelun aloittaminen heidän kanssaan. Tällöin töhriajat eivät enää olleet anonyymejä. Tässä tapauksessa painopiste oli siis sosiaalisissa rikoksentorjuntatoimissa. Tällainen toimintatapa on sopiva, kun tekijämäärän voidaan olettaa olevan pieni, heidän toimintansa on laajamittaista ja he ovat jossain määrin avoimia ulkopuolisille vaikutteille. Toiminta osoittaa myös, että sosiaaliin menetelmiin voidaan yhdistää muunkinlaisia metodeja: esimerkiksi tilannetorjuvista toimenpiteistä tässä yhteydessä ovat sopimukset spraymaalien myyjien ja medioiden edustajien kanssa. Niinikään tilannekohtainen toimenpide oli panostaminen puhdistamiseen, vaikkakin se sisältää myös seuraamusajattelua — joutuivathan töhriajat itse puhdistamaan sotkemansa pinnat.

Lähde: SOU 1998, 90. Steget före – Nedslag i det lokala brottsförebyggande arbetet. Stockholm: Kommittén för brottsförebyggande arbete.

Kauneus ja taide

Graffitit eivät iske ainoastaan kulkuvälineisiin ja harmaaseen betoniin. Töhriminen vaivaa erilaisia rakennuksia ja kohteita, jopa kulttuurimistomerkkejä. Monet sanovat kuitenkin, että juuri rumat, mitäänsanomattomat pinnat innostavat töhrimään. Kiusallisen alastomat pinnat inspiroivat töhrijiä — tai eivät ainakaan hillitse töhrimishalua. Sellaiset rakenteet ovat siis ongelmallisia, sillä ne saattavat toimia laajemminkin tarvelemisprosessin kasvualustana. Näin ollen vastatoimenpiteenä voisi olla ympäristön kaunistaminen. Monissa paikoissa onkin tällä tavoin yritetty vaikuttaa kyseiseen ongelmaan — vaihtelevin tuloksin. Usein on annettu esimerkiksi taiteilijoiden maalata ongelmapintoja. Tärkeintä on varmaan kuitenkin ottaa huomioon tällaiset vahingontekoihin stimuloivat paikat jo aluetta suunniteltaessa.

Ongelma

Alankomaissa on toteutettu eräs menestyksekkäs ympäristöä kaunistanut jälkikäteistoimenpide. Eräs vilkkaasti liikennöity pyörä- ja jalankulkutunneli oli pitkään ollut töhrimisen ja muun ilkeikäväläisyyden kohteena. Esimerkiksi tunnelin valaisimia rikottiin. Monet pitivät tunnelin käyttämistä epämiellyttävänä. Aikaisemmat yritykset järjestyksen palauttamiseksi olivat epäonnistuneet. Ilmeisesti ne olivat liian vähäisiä torjumaan jatkuvia vahingontekoja.

Toimenpiteet

Tässä vaiheessa viranomaiset tarjosivat läheiselle taidekoululle mahdollisuutta adoptoida tunneli. Tarjous hyväksyttiin. Kahden vastuuolettajan mielestä ei uudelleenmaalauksella luultavasti päästäisi haluttuun tulokseen. Sen sijaan päätettiin tunneli muuttaa pysyväksi oppilastöiden näyttelytilaksi. Tunneliin sijoitetut työt eivät olleet mitenkään erityisen kestäviä, vaan puhtaasti taiteellisten kriteerien mukaan tehtyjä. Aluksi sekä työt että itse tunneli joutuivat edelleen ilkeikäväläisyyden kohteeksi. Mutta kun näyttely järjestettiin huolella ja varustetut työt korvattiin uusilla, katosivat ongelmat lähes kokonaan. Kaksi vuotta toiminnan aloittamisen jälkeen olivat kaikki tunnelin lampot koskemattomia ja töhrintä esiintyi vain hyvin vähän. Tätä rajallista toimenpidettä ei ole kuitenkaan arvioitu tieteellisesti. Kuvaus perustuu toiminnassa mukana olleiden henkilöiden antamiin tietoihin.

Pohdintaa

Taideoppilaat eivät tietenkään pysty huolehtimaan kaikista töhrimisestä kärsivistä alueista. Siitä huolimatta olisi tietenkin hyvä, jos koululuokat tai muut ryhmät voisivat huolehtia ongelmapaikoista. Esimerkki osoittaa, etteivät ainakaan kaikki töhrijät ole piittaamattomia siitä, minkälaisia pintoja he sotkevat. Kauniit ja huolitellut kohteet eivät tietenkään ole täysin turvassa töhryiltä, mutta niiden riski joutua sotkemisen kohteeksi ei varmastikaan ole yhtä suuri kuin rumien ja tylsien pintojen. Tällaisten toimenpiteiden kohdalla ei ole poissuljettua, etteivätkö vahingonteot siirtyisi muihin paikkoihin. On kuitenkin jo varsin suuri saavutus onnistua ohjaamaan töhrintä pois erityisen ongelmallisilta paikoilta. Tällaiset toimenpiteet eivät yleensä ole kovinkaan kalliita, joten ne lienevät kiinnostavia taloudellisessa mielessä.

Lähde: van Brepecum, I. (1997). The Prevention Pioneers – History of Hein Roethef Prize 1987 – 1996. Haag: Ministry of Justice.

Vakuutus ja kuuma linja

Nopeat toimenpiteet vahingontekojen jälkien korjaamiseksi ovat erityisen tehokkaita, jos niihin yhdistetään myös muita toimenpiteitä. Sellaisia yhdistelmiä kuvataan seuraavassa hollantilaisessa esimerkkitapauksessa.

Ongelma

Tämä projekti toteutettiin eräällä asuinalueella hollantilaisessa Helmondin kaupungissa, jossa yhä suurempien pintojen huomattiin joutuvan töhrintä kohteiksi. Töhrintä ärsytti asukkaita ja uhkasi ajaa alueen negatiivisen kehityksen kierteseen, jonka seurauksena olisi varmasti ollut lisääntyneet alueelta poismuutto. Muualla kaupungissa kunnalliset kiinteistöyhtiöt olivat ottaneet yhteisiä vakuutuksia graffitien aiheuttamien kustannusten varalta. Maksamalla kiinteän summan töhryjen puhdistamiseen erikoistuneelle yritykselle he saivat graffitienpoistopalvelua aina kun sitä tarvitsivat. Järjestelmä ei kuitenkaan houkutellut yksityisiä asunnonomistajia, sillä kustannukset nousivat liian suuriksi. Tämä johtui siitä, että ainostaan ne yksittäiset asunnonomistajat, jotka olivat joutuneet graffitien uhreiksi hyvin usein, olivat vakuutuksesta kiinnostuneita.

Toimenpiteet

Myös yksityiset asunnonomistajat olisivat osallistuneet vakuutusjärjestelmään, jos kustannukset olisivat olleet pienempiä. Ratkaisuksi muodostui yhteisen sopimuksen neuvottelemineen kaikille asunnonomistajille. Graffitipoistoyritys suostui alentamaan hintaa huomattavasti, jos vähintään 100 taloutta liittyisi sopimuksen piiriin. Lisäehtona haluttiin, että kiinteistöissä ei olisi töhryjä vakuutuksen astuessa voimaan. Lopulta noin 200 asunnonomistajaa liittyi mukaan sopimukseen. Monet heistä asuivat taloissa, jotka olivat jatkuvasti joutuneet graffitien kohteiksi. Alkupuhdistustyö rahoitettiin osin jo olemassa olevin varoin, osin keräyksen avulla. Itse puhdistus toteutettiin yhteistyössä poliisin ja koululaisten kanssa. Alueen koululla graffitien kartoitustyö yhdistettiin erilaisiin toimintoihin: oppilaat saivat tehtäväkseen merkitä ongelmallisimmat graffitialueet karttoihin. Näin saatiin hyvä kuva töhrinnän laajuudesta ja kipeimmin puhdistusta vaativista kohteista.

Vakuutusjärjestelmän käynnistymisen yhteydessä myös poliisi tehosti toimintaansa. Ideana oli tehostaa järjestyksenpitoa ja näin saada töhrijät edesvastuuseen. Saadakseen enemmän töhrijoita kiinni poliisi aloitti kampanjan, jolla haluttiin saada ihmiset ilmoittamaan välittömästi poliisille töhristä havaitessaan. Sellaisille ilmoituksille avattiin oma puhelulinja. Poliisi välitti tiedot edelleen myös graffitipoistoyritykselle, jonka tehtävänä graffitien poistaminen vakuutusjärjestelmän myötä oli.

Tulokset

Näiden graffitienvastaisten yhdistelmätoimenpiteiden tuloksia pidetään varsin hyvinä. Täytyy kuitenkin korostaa, ettei toimintaa ole arvioitu tie-teellisesti, eikä rikollisuuden korvautumisesta tai toimenpiteiden vaikutusten leviämisestä ole tietoa. Alueella oltiin kuitenkin sitä mieltä, että töhrintä lähestulkoon katosi toimenpiteiden seurauksena. Näin ollen myös asukkaat pitivät aluetta turvallisempana asuinympäristönä. Poliisin toiminnan ja graffitivakuutusjärjestelmän myötä yksittäisiin töhryihin puututtiin välittömästi. Poliisi sai lyhyessä ajassa kiinni 14 töhrijää. Poliisin edustajan mukaan tämä oli suoraa seurausta siitä, että poliisi reagoi tehokkaammin yleisön havaintoihin. Toimenpidepaketti on pysyvä järjestely, ja kaikille alueen uusille asukkaille tarjotaan graffitivakuutusta. Näin ollen myös toimenpiteiden vaikutusten pysyvyydelle on hyvät edellytykset.

Lähde: Hoogendam, J. toim. (1997). Celebrating prevention. European Crime Prevention Award 1997. Haag: Ministry of Justice.

Bussien kameravalvonta

Isossa-Britanniassa on kameravalvontaa käytetty jo vuosien ajan ahkerasti apuna rikosentorjuntatyössä. Ruotsissa tätä menetelmää on käytetty viime vuosiin asti varsin rajoitetussa määrin. Uuden lainsäädännön myötä voidaan kameravalvontaa käyttää enemmän. Seuraava englantilainen esimerkki osoittaa, että kameravalvonta voi olla tehokas tapa ehkäistä vahingontekoja liikennevälineissä, tässä tapauksessa busseissa.

Ongelma

Eräällä linja-autoyhtiöllä Pohjois-Englannissa oli vuonna 1985 liikenteessä noin 700 bussia. Ilkivallan, muun muassa törhinnän, jälkien korjaamiseen ja puhdistamiseen kului vuosittain noin kaksi miljoonaa markkaa. Eniten ongelmia esiintyi kaksikerroksisissa busseissa, joissa henkilökunta koostui pelkästään kuljettajasta. Varsinkin ne vuorot, joilla koululaiset matkustivat, olivat erityisen ongelmallisia. Ilkivaltaa esiintyi muun muassa revittyjen istuinten, törhryjen ja naarmutettujen ja rikottujen ikkunoiden muodossa. Myös väkivaltaa muita matkustajia ja toisiaan myös kuljettajaa kohtaan esiintyi. Näiden monien ongelmien takia yhtiön johto päätti puuttua asiaan.

Toimenpiteet

Eräällä yhtiön bussivarikolla päätettiin kokeilla kameravalvontaa. Vuonna 1985 asennettiin kamera- ja videolaitteisto bussiin, jolla ajettiin kaikkein ongelmallisimpia vuoroja. Kumpaankin bussin kerrokseen asennettiin kamera. Kuljettaja pystyi itse painamaan nauhoitusnappia, kun katsoi sen tarpeelliseksi. Päätepysäkillä kuljettaja tarkasti, oliko bussissa tehty ilkivaltaa. Mikäli näin oli, tarkastettiin nauhoitus. Useimmiten ilkivallan takana olivat koululaiset. Bussiyhtiö tekikin yhteistyötä paikallisten koulujen kanssa oppilaiden tunnistamiseksi, minkä jälkeen oppilaisiin ja heidän vanhempoihin otettiin yhteyttä. Vanhemmat joutuivat maksamaan lastensa vahingontekojen aiheuttamat kustannukset. Ensimmäisen kuu-

otettiin yhteyttä. Näistä tapauksista tiedotettiin median edustajille, ja jo parin viikon päästä voitiin todeta vahingontekojen vähentyneen.

Pari kuukautta kameravalvonnan alkamisen jälkeen bussiyhtiön edustajat vierailivat paikallisissa kouluissa. He puhuivat kiinnijäämisen riskistä ja seuraamuksista ja painottivat asiallisen käyttäytymisen merkitystä. Varsin pian päätettiin asentaa kamerat toiseenkin bussiin ja lisäksi valekamerat kolmeen muuhun bussiin. Samalla järjestettiin koululaisille oma bussiajelu. Ajelun aikana kamerat käynnistettiin, ja sen jälkeen oppilaat saivat katsoa, miltä filmi näytti. Lisäksi oppilaille kerrottiin, että kaikkiin busseihin oli asennettu valvontakamerat, mikä ei siis ollut totta.

Tulokset

Toimenpiteen ja sen tulosten arviointi ei perustu tieteellisiin tutkimuksiin. Mitään tilastoja ei ole ajalta ennen toimenpiteiden alkua. Toimenpiteiden laajentumisen jälkeiseltä ajalta sitä vastoin on tietoa bussien istumien korjauskerroista. Tiedoissa ovat mukana 80 bussia, eikä kamera- tai hämäyskalustolla varustettuja autoja pystytäkään erottelamaan tilastoista. Noin vuosi toimenpiteiden alkamisen jälkeen oli korjausten määrä pudonnut noin kolmasosaan aikaisemmasta. Tiedot viittaavat siis voimakkaaseen laskuun tämäntyyppisten vahinkojen osalta. Siivoojien ja korjaajien määrä väheni yrityksessä samana ajanjaksona kuudesta kahteen, sen seurauksena, että myös töhry- ja roskausongelmat vähenivät. Lisäksi kuljettajat ja henkilöt, jotka tutkivat nauhoituksia, sanoivat matkustajien käytöksen muuttuneen parempaan suuntaan. Tarkkailujakson loppupuolella myös matkustajien määrä nousi, mikä saattaa olla seurausta toimenpiteistä. Esitellyt tiedot kattavat suhteellisen lyhyen ajanjakson. Pitkäaikaisvaikutuksia ei näin ollen voida arvioida. Täytyy kuitenkin todeta, että on mahdollista, että myös toimenpiteistä riippumattomat tekijät ovat saattaneet vaikuttaa kehitykseen.

Pohdintaa

Eräs toimenpiteen vahvuuksista on sen ongelmakeskeisyys: kamerat asennettiin kaikkein ongelmallisimpiin busseihin. Ilkivalta ei vähentynyt ainostaan niissä harvoissa busseissa, joissa oli kameravalvonta, vaan yhtiön kaikissa busseissa. Tämäntyyppisillä toimenpiteillä tuntuu olevan positiivisia leviämisvaikutuksia. Muita tärkeitä projektin osa-alueita olivat

laajat tiedotuskampanjat, koulutusohjelmat koululaisille ja varsinkin selkeä reagointi vahingontekoihin. Vaikuttaisi kohtuulliselta olettaa, että rikoksentorjuntavaikutus kasvaa, mikäli toimenpiteitä tällä tavoin yhdistellään. Kameravalvonta herättää tietenkin eettisiä kysymyksiä. Tässä tapauksessa levitettiin perätöntä tietoa valvonnan laajuudesta. Tällaista strategiaa voidaan tietenkin kritisoida. Lisäksi tulee kiinnittää huomiota siihen, kuinka nauhoitettua materiaalia käsitellään, esimerkiksi kuinka sitä säilytetään ja käytetään mahdollisten rikosten selvittämisessä. Kameravalvontaan voidaan turvautua vain, jos siihen on erityisiä syitä, esimerkiksi jos sen avulla voidaan estää suhteellisen vakavia rikoksia. Sen vuoksi on epätodennäköistä, että menetelmää voitaisiin käyttää edellä esitellyllä tavalla Ruotsissa. Tämä kokeilu kuitenkin osoittaa, että kameravalvonnan ympärille rakennettu toimenpidepaketti voi ehkäistä ilkeävaltaa.

Lähde: Poyner, B. (1992). Video cameras and vandalism. Teoksessa Clarke, I. toim. Situational crime prevention — successful case studies. New York. Harrow and Heston Publishers.

luku 8.

Rikoksenuusijat

Suuren osan kaikista rikoksista tekee pieni erittäin aktiivisten rikollisten joukko. Usein näitä rikollisia kutsutaan taparikollisiksi. Rikollisuus kuuluu näiden henkilöiden elämäntyyliin, ja he tekevät sekä vakavia että lieviä rikoksia. He saavat jatkuvasti tuomioita tekemistään rikoksista ja ovat siten kriminaalihuollon asiakkaita.

Ruotsissa kriminaalihuoltoon panostetaan suhteellisen paljon, jotta voitaisiin helpottaa vankien paluuta yhteiskuntaan heidän vapautumisensa jälkeen. Tästä huolimatta rikolliset uusivat usein tekonsa. Rikostenuusintaan keskittyneet tutkimukset ja selvitykset ovat viitanneet siihen, että vankilasta vapautumisen yhteydessä tarvitaan erityisiä toimenpiteitä. Monilla pitkän vankeusrangaistuksen suorittaneilla ei esimerkiksi ole asuntoa tai työtä. Kaoottinen elämäntilanne lisää tietenkin riskiä ajautua uudelleen rikollisen elämän pariin.

Tämän ryhmän asumis- ja työtilanteen järjestämiseen suunnatut toimenpiteet edellyttävät usein yhteistyötä monien eri tahojen välillä, niin viranomaisten kuin vapaaehtoistenkin osalta.

Ongelma

Monilla vankeusrangaistuksen suorittaneilla on vaikeuksia päästä sisään työmarkkinoille. Heidän elämäntilannettaan leimaa usein epäjärjestys ja heidän vankilataustansa saattaa pelottaa työnantajia. Heillä on myös usein vaikeuksia saada arkipäiväiset asiat rullaamaan ilman työn tarjoamia rutineja. Työ myös vaikuttaa positiivisesti vankilasta vapautuneiden itsetuntoon. Niillä, joilla ei ole vakituista työtä, on erityisen suuri riski ajautua tilanteisiin, joissa houkutus jatkaa rikollista uraa on suuri.

Toimenpiteet

Eräässä Amsterdamin vankilassa on kehitetty ohjelma tähän ongelmaan puuttumiseksi. Vankeusrangaistuksen loppuaikoina vangit saavat pienryhmäopetusta, joka valmistaa heitä työelämään. Opetusohjelma on laadittu läheisessä yhteistyössä paikallisten työnantajien kanssa. Tavoitteena on, että siihen osallistuvat vangit voisivat aloittaa työt heti vankilasta vapaututtuaan. Kiinnostuneiden yritysten edustajat toimivat myös luennoitsijoina ja ohjaajina kurssilla. Myös aiemmin kurssin käyneet ovat toisinaan toimineet luennoitsijoina. Työn keskeisin sisältö on varmistaa, että kai-

killa vankilasta vapautuvilla todella on työpaikka. Tässä onkin onnistuttu lähes aina. Pääasiassa vankilasta vapautuneet ovat sijoittuneet suhteellisen yksinkertaisiin teollisuuden työtehtäviin. Vapautuvien vankien asuntotilannetta on pyritty parantamaan luomalla suhteita asuntoyhtiöihin ja -järjestöihin. Lisäksi panostetaan kurssin vankien läheisille suunnattuun tiedottamiseen. Muiden muassa osallistujien vanhempia ja muita läheisiä on kutsuttu perhetapaamisiin ja näin saatu myös heidät osallistumaan prosessiin.

Tulokset

Toimintaa ei ole arvioitu tieteellisesti, vaan tulokset perustuvat viranomaisen raportteihin. Tuloksia pidetään hyvinä. Vuosina 1991—96 ohjelmaan osallistui 84 vankia. Heistä 69:llä (83 %) oli vapautuessaan vakituinen työpaikka. Lisäksi kymmenellä oli määräaikainen oppisopimuspaikka. Neljä vankia ei halunnut etsiä työtä kurssista huolimatta. Vuonna 1997 toteutettu seuranta antaa karkean kuvan kurssille osallistuneiden vankien tilanteesta. 84:stä kurssille osallistuneesta 48 oli työssä, 2 koulutuksessa, 17 työttömänä ja 7 vangittuna. Koko kuusivuotiskauden aikana oli 84:stä osallistujasta 21 tuomittu uudelleen vankeusrangaistukseen. Täytyy kuitenkin muistaa, että yksilöiden väliset erot seuranta-ajoissa voivat olla suuria. Osalla kyseessä on tilanne kuuden vuoden päästä vapautumisesta ja osalla vain pari vuotta sen jälkeen. Positiivinen kuva vahvistuu kuitenkin, kun verrataan lukuja vastaavanlaisen ryhmän yleisiin rikoksenuusimistilastoihin: normaalisti huomattavasti suurempi osa päättyy takaisin rikollisuuden pariin. Lisäksi huomattavasti tavallista useammat ovat onnistuneet löytämään paikkansa työmarkkinoilla ja säilyttämään sen. Työhön liittyvien panostusten lisäksi myös asumiseen kohdistuneiden tukitoimien arvioidaan vaikuttaneen positiiviseen lopputulokseen. Kurssin sisältöä ja painotuksia on muokattu jälkikäteen, muun muassa vastaamaan työelämän tarpeisiin. Toiminta on saanut myös seuraajia muualla Alankomaissa. Esimerkiksi naisvankeja koulutetaan vastaavalla tavalla, ja he ovatkin saaneet töitä esimerkiksi myyjinä tunnetuissa kauppaketjuissa.

Pohdintaa

Ohjelman vahvuus on kaikesta päätellen sen konkreettisessa lähestymistavassa. Kyseessä ei ole yleisesti muurien ulkopuoliseen elämään valmistava kurssi, vaan nimenomaan työ- ja asuntoasioihin keskittyvä ohjelma. Ky-

seessä eivät myöskään ole puhtaat kriminaalihuoltotoimenpiteet. Ruotsissa laitos- ja avohuollon rinnalle kytkettäisiin mitä ilmeisimmin myös sosiaalitoimi, paikalliset julkisen ja yksityisen sektorin työnantajat, asuntoyhtiöt ja miksei myös seurakunta sekä paikalliset sosiaaliseen toimintaan suuntautuneet järjestöt ja yhdistykset.

Lähde: Hoogendam, J. toim. (1997). *Celebrating prevention*. European Crime Prevention Award 1997. Haag: Ministry of Justice.

Lisätietoa

[Ruotsin Brottsförebyggande rådetin (BRÅ:n) ideakirjasen tässä jaksossa kerrotaan BRÅ:sta, sen tehtävistä ja julkaisuista sekä annetaan Ruotsin rikosentorjuntaohjelman ja parin muun tässä kirjasessa viitatus lähteen tilastiedot. Suomennoksessa kerrotaan vastaavia suomalaisia lisätietoja. Suom. huom.]

Rikosentorjuntaneuvosto on oikeusministeriön yhteydessä toimivat rikollisuuden ehkäisyn asiantuntija-, yhteistyö- ja suunnitteluelin. Sen edeltäjä oli nimeltään rikosentorjunnan neuvottelukunta.

Rikosentorjuntaneuvon tehtävänä on edistää ja seurata valtioneuvoston periaatepäätöksellään 4.3.1999 hyväksymän kansallisen rikosentorjuntaohjelman toteutumista.

Ohjelma ja siihen liittyvä muistio on tilattavissa julkaisuna *Turvallisuustalkoot — Kansallinen rikosentorjuntaohjelma*. Oikeusministeriö. Yleisen osaston julkaisuja 2/1999 rikosentorjuntaneuvostosta (ilmainen), puh. (09) 1825 7862. Julkaisu on käännetty myös ruotsiksi ja englanniksi.

Ohjelman tausta-aineistoksi on julkaistu teos *John Graham ja Trevor Bennett (toimittanut ja uudistanut Mikael Scheinin): Rikosentorjunnan strategioita Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa*. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 156. Se on tilattavissa Oikeuspoliittiselta tutkimuslaitokselta (hinta 108 mk), puh. (09) 1825 7855.

Rikoksentorjuntaneuvostosta on saatavissa myös rikoksentorjuntaohjelman valmistelussa käytetty Ruotsin rikoksentorjuntaohjelman suomenos ja kaupunginjohtajatyöryhmän ja koulutyöryhmän mietinnöt (monisteita). Edellinen työryhmä selvitti paikallisen rikoksentorjunnan kehittämistä, jälkimmäinen koulun mahdollisuuksia rikollisuuden ehkäisyssä.

Paikallisten rikksentorjuntatoimien konkreettisilla kuvauksilla on suuri kysyntä. Rikksentorjuntatyöhön osallistuvilla on tärkeää voida oppia muiden kokemuksista. Tässä kirjasessa kuvaillaan kolmisenkymmentä erilaista rikksentorjuntatoimenpidettä. Tarkoituksena on antaa ajatuksia uusiksi toimiksi ja innostaa toteuttamaan niitä. Kirjanen on tarkoitettu henkilöille, jotka harjoittavat paikallista yhteistyötä tavoitteenaan ehkäistä rikollisuutta ja lisätä turvallisuutta.

RIKOKSENTORJUNTANEUVOSTO, PL 157, 00121 Helsinki
PUHELIN (09) 1825 7862 / FAKSI (09) 1825 7518
SÄHKÖPOSTI rikksentorjunta@om.fi
www.rikksentorjunta.fi

ISBN 951-53-2267-7 (osa 3)
ISBN 951-53-2264-2 (koko teos)